

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 20.7.2021
SWD(2021) 727 final

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

**Verslag over de rechtsstaat 2021
Landenhoofdstuk over Slowakije**

bij het document

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

**Verslag over de rechtsstaat 2021
Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} -
{SWD(2021) 718 final} - {SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} -
{SWD(2021) 721 final} - {SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} -
{SWD(2021) 724 final} - {SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final}

SAMENVATTING

De belangrijke inspanningen om de onafhankelijkheid, integriteit, kwaliteit en efficiëntie van het Slowaakse justitieel stelsel te verbeteren, zoals reeds genoemd in het verslag over de rechtsstaat 2020, zijn voortgezet. In december 2020 heeft het parlement een uitgebreide grondwetswijziging aangenomen, alsook uitvoeringshandelingen met betrekking tot het justitiële stelsel en in het bijzonder het grondwettelijk hof en de raad voor de rechtspraak. Voorts hebben de autoriteiten de strijd tegen corruptie binnen het gerechtelijk apparaat opgevoerd. Slowakije werkt met de Raad van Europa aan een hervorming van de gerechtelijke kaart, en in dat kader hebben belanghebbenden verschillende opmerkingen ingediend. Er is een administratief hooggerechtshof opgericht. Aan de hand van een nieuwe transparante procedure zijn een nieuwe procureur-generaal en een speciale aanklager benoemd. Deze hervormingen zijn het resultaat van de inspanningen om het justitiële stelsel te verbeteren, en het is belangrijk dat bij de uitvoering ervan rekening wordt gehouden met de desbetreffende Europese normen om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te waarborgen. Dit is ook van belang gelet op het feit dat de perceptie van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, hoewel die is verbeterd onder bedrijven, nog steeds zeer laag is bij het grote publiek.

Slowakije heeft de bestrijding van corruptie aanzienlijk opgeschroefd en die inspanningen hebben effect, getuige het onderzoek naar en de vervolging van een aantal gevallen van corruptie op hoog niveau. Verder zijn er hoge functionarissen geselecteerd en benoemd, onder wie het hoofd van het nieuwe bureau voor de bescherming van klokkenluiders, dat op 1 september 2021 van start zal gaan. De capaciteit om corruptiemisdrijven op te sporen en te onderzoeken kan verder worden versterkt door te investeren in specialisatie, specifieke analytische expertise en opleidingen over integriteit voor het nationale agentschap voor misdadbestrijding. De corruptiepreventie vordert langzaam. Verschillende pogingen om lobbyactiviteiten te reguleren zijn mislukt. Wel staan er wetsontwerpen gepland, of bevinden zich in de beginfase, met betrekking tot lobbyactiviteiten, “draaideurpraktijken”, vermogensverklaringen, belangenconflicten waarbij parlementsleden betrokken zijn en overheidsopdrachten.

De Slowaakse grondwet en de secundaire wetgeving vormen het rechtskader voor de bescherming van de vrijheid van meningsuiting, het recht op toegang tot overheidsinformatie, mediapluriformiteit en de rechten van de pers. Momenteel wordt er een wetsontwerp besproken tot instelling van een kader voor transparantie inzake de eigendom van mediabedrijven, dat naar verwachting in september 2021 zal worden aangenomen. De plannen van de regering om te komen met wetgeving om de omstandigheden voor journalisten te verbeteren, zijn uitgesteld. Het ontbreekt nog steeds aan regels voor de verspreiding van staatsreclame. Verschillende personen die betrokken waren bij de moord op onderzoeksjournalist Ján Kuciak en zijn verloofde in 2018 zijn veroordeeld. De vrijspraken van de vermeende opdrachtgevers van de moord werden vernietigd door het hooggerechtshof, dat de zaak terugverwees naar de speciale strafrechtbank. Eén veroordeling werd bevestigd. Er is geen steunregeling voor de nieuwsmedia opgezet om de effecten van de COVID-19-pandemie tegen te gaan.

Wat betreft de controles en waarborgen moet het wetgevingsproces nog steeds worden verbeterd door de belanghebbende partijen en het maatschappelijk middenveld er beter bij te betrekken, zoals reeds opgemerkt in het verslag over de rechtsstaat 2020. Bij de

grondwetswijziging van december 2020 is uitdrukkelijk bepaald dat het grondwettelijk hof niet bevoegd is om constitutionele wetten te toetsen, hetgeen voor het grondwettelijk hof de aanleiding vormde om deze bepaling te toetsen. De noodtoestand in verband met de COVID-19-pandemie, die een groot deel van 2020 van kracht was en bij wetswijziging van december 2020 werd verlengd, werd in mei 2021 opgeheven. De ombudsdienst en het nationale centrum voor de mensenrechten hebben zich tijdens de pandemie actief ingezet voor de bescherming van de grondrechten. Er is toenemende bezorgdheid over de financiering van bepaalde ngo's en met name over beperkingen voor ngo's die actief zijn op het gebied van gendergelijkheid.

I. JUSTITIEEL STELSEL

Het stelsel van rechtbanken in Slowakije bestaat uit 54 districtsrechtbanken, 8 regionale rechtbanken, de speciale strafrechtbank, het hooggerechtshof en het grondwettelijk hof van de Republiek Slowakije¹. De regionale rechtbanken fungeren als hoven van beroep in civiel- en handelsrechtelijke zaken en strafzaken en tegelijkertijd als rechtbanken van eerste aanleg in bestuursrechtelijke zaken. De speciale strafrechtbank is bevoegd om uitspraak te doen in ernstige strafzaken zoals opgesomd in de desbetreffende bepaling van het wetboek van strafvordering². De raad voor de rechtspraak speelt een centrale rol in de autonomie van de rechterlijke macht en bij de benoeming, de schorsing en het ontslag van rechters en de handhaving van de rechtsethiek. Deze raad bestaat voor de helft uit rechters (9 van de 18 leden), die door hun ambtsgenoten worden verkozen. De andere leden van de raad voor de rechtspraak worden benoemd door de Slowaakse president, het parlement en de regering³. Het Openbaar Ministerie van Slowakije is een onafhankelijke overheidsinstantie die onder leiding staat van de procureur-generaal⁴. Slowakije neemt deel aan het Europees Openbaar Ministerie. De Slowaakse orde van advocaten is een onafhankelijke, autonome beroepsvereniging⁵.

Onafhankelijkheid

De perceptie van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is verbeterd maar blijft laag onder bedrijven en is zeer laag bij het grote publiek. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt door 30 % van de bedrijven beoordeeld als “redelijk goed tot zeer goed”, en dat is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van 2020 (15 %) ⁶. Het oordeel van het grote publiek over de onafhankelijkheid van rechtbanken en rechters is echter niet verbeterd; 28 % van de bevolking beoordeelt die onafhankelijkheid als “redelijk goed tot zeer goed” en 65 % als “redelijk slecht tot zeer slecht”⁷, in lijn met de langetermijntrend die werd genoemd in het verslag over de rechtsstaat 2020⁸. Inmenging of druk van de regering en politici en inmenging of druk in verband met economische of andere specifieke belangen worden ongeveer even vaak aangevoerd als voornaamste reden voor het vermeende gebrek aan onafhankelijkheid⁹.

¹ Voor een beschrijving van het justitiële stelsel, zie bijvoorbeeld de jaarlijkse studie voor de Europese Commissie die door de Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie (Cepej) van de Raad van Europa wordt uitgevoerd.

² Slowaaks wetboek van strafvordering, punt 14 (bijvoorbeeld moord met voorbedachten rade, corruptie, terrorisme, georganiseerde misdaad, ernstige economische misdrijven, schade aan de financiële belangen van de EU enz.).

³ Artikel 141a van de Slowaakse grondwet.

⁴ Artikelen 149 tot en met 151 van de Slowaakse grondwet; Wet nr. 153/2001 Coll. inzake het Openbaar Ministerie.

⁵ Parlementaire wet nr. 586/2003 Coll. inzake juridische beroepen en tot wijziging van Wet nr. 455/1991 Coll. inzake diensten door bedrijven en zelfstandigen (wet inzake bedrijfsvergunningen) van 4 december 2003.

⁶ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 50. Het niveau van de gepercipieerde onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt als volgt ingedeeld: zeer laag (minder dan 30 % van de respondenten beschouwt de rechterlijke onafhankelijkheid als redelijk goed en zeer goed); laag (30 tot 39 %), gemiddeld (40 tot 59 %), hoog (60 tot 75 %), zeer hoog (meer dan 75 %).

⁷ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 49.

⁸ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 2–3.

⁹ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafieken 49 en 51.

De autoriteiten hebben stappen gezet tegen vermeende corruptie en vermeend ambtsmisbruik binnen de rechterlijke macht. Volgend op de politieacties tegen hooggeplaatste personen die in het verslag over de rechtsstaat 2020 werden genoemd¹⁰ zijn verdere operaties opgestart. Momenteel lopen er strafprocedures tegen twintig rechters¹¹ en andere medewerkers van justitiële en rechtshandavingsinstanties¹² wegens ernstige beschuldigingen van corruptie en ambtsmisbruik, in het kader van de opgeschroefde overheidsinspanningen om de corruptie in het justitiële stelsel terug te dringen. Eén rechter is veroordeeld. Verscheidene rechters hebben als gevolg van de strafvervolgung hun ambt neergelegd of zijn tijdelijk uit hun functie ontheven¹³. Ook in het kader van het Europees Semester is opgemerkt dat de specifieke problemen in verband met de algehele integriteit van het justitiële stelsel verder moeten worden aangepakt, en Slowakije heeft hiertoe een landspecifieke aanbeveling ontvangen¹⁴.

Er is een uitgebreide hervorming van het rechtstelsel aangenomen, waarbij de grondwet en de uitvoeringshandelingen zijn gewijzigd. De regering had eerder een hervorming aangekondigd om het vertrouwen van het publiek in de rechtsstaat te vergroten¹⁵, zoals uiteengezet in het verslag over de rechtsstaat van 2020¹⁶. In december 2020 zijn de wijzigingen van de grondwet en de uitvoeringswetgeving aangenomen. Daarbij zijn met name een administratief hooggerechtshof opgericht, wijzigingen¹⁷ aangebracht in de selectie en benoeming van rechters van het grondwettelijk hof en diverse bepalingen betreffende de raad voor de rechtspraak gewijzigd. De belanghebbenden hebben opgemerkt dat de hervorming het resultaat is van de inspanningen om het justitiële stelsel te verbeteren en onafhankelijker te maken¹⁸, hoewel sommige onderdelen van de hervorming op verzet zijn gestuit (zie hieronder).

Hoewel bepaalde aspecten van de hervorming van de raad voor de rechtspraak op instemming konden rekenen, werden bezwaren geuit ten aanzien van de regeling voor het ontslag van de leden ervan. Bij de grondwetswijziging zijn de wijze van benoeming van de leden van de raad voor de rechtspraak en de bepaling inzake het ontslag van de leden gewijzigd en zijn de bevoegdheden van de raad uitgebreid¹⁹. Bij de wijziging is een nieuwe regel ingevoerd op grond waarvan de rechters-leden van de raad worden verkozen in verschillende kiesdistricten²⁰. Volgens de regering is de wijziging bedoeld om de legitimiteit van de raad te vergroten door de vertegenwoordiging van rechters diverser te maken. Deze

¹⁰ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 2.

¹¹ Vanaf mei 2021. Informatie verstrekt door de Slowaakse raad voor de rechtspraak.

¹² Aanklagers, politiebeamten en advocaten, onder wie hoge functionarissen zoals een voormalig korpschef, de procureur-generaal, de speciale aanklager en een voormalig staatssecretaris bij het ministerie van Justitie.

¹³ Informatie verstrekt door de Slowaakse autoriteiten.

¹⁴ *Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad van 20 mei 2020 over het nationale hervormingsprogramma 2020 van Slowakije en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2020 van Slowakije* (COM(2020) 525 final).

¹⁵ Regeerakkoord van de regering van de Slowaakse Republiek voor 2020-2024 van 19 april 2020, blz. 8.

¹⁶ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 3.

¹⁷ Bijdrage van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 3; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁸ Bijdrage van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 3; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁹ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 4.

²⁰ De raad bestaat uit 18 leden, van wie de helft rechters zijn die door hun ambtsgenoten worden verkozen. De regering, het parlement en de president van de republiek wijzen elk ook drie leden aan. Deze samenstelling is in overeenstemming met Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punten 26–27.

doelstelling is in overeenstemming met de aanbevelingen van de Raad van Europa²¹. In het kader van de wijziging zijn ook de bevoegdheden van de raad voor de rechtspraak uitgebreid²². Voorts is in de gewijzigde tekst uitdrukkelijk bepaald dat de leden van de raad voor de rechtspraak, onder wie de voorzitter en de vicevoorzitter, te allen tijde kunnen worden ontslagen door de autoriteit die hen heeft benoemd²³. Volgens de memorie van toelichting²⁴ betekent dit dat een voorstel tot ontslag niet noodzakelijkerwijs gebaseerd hoeft te zijn op wettelijke criteria²⁵ en kan zijn ingegeven door een gebrek aan vertrouwen²⁶. De belanghebbenden hebben hun bezorgdheid uitgesproken over de mogelijke negatieve gevolgen van dit wijzigingselement voor de onafhankelijkheid van de raad voor de rechtspraak²⁷. Deze zorgen komen ook naar voren in een advies van het bureau van de Adviesraad van Europese rechters (CCJE) van 9 december 2020²⁸. Een ontslagen lid kan door middel van een grondwettelijke klacht bij het grondwettelijk hof bezwaar aantekenen tegen het ontslag²⁹. Het is belangrijk dat de onafhankelijkheid van de raad voor de rechtspraak ten opzichte van de wetgevende en de uitvoerende macht voldoende wordt gewaarborgd, ook wat betreft de wijze waarop zijn leden kunnen worden ontslagen³⁰.

²¹ Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punt 27.

²² Bij de wijziging heeft de raad voor de rechtspraak de bevoegdheid gekregen om de vermogensverklaringen van rechters te beoordelen.

²³ Voor meer informatie over benoemingen, zie voetnoot 20. Volgens de memorie van toelichting bij Constitutionele wet nr. 422/20, blz. 20, bood de grondwet deze mogelijkheid al en is die met de wijziging uitdrukkelijk bevestigd. Het grondwettelijk hof heeft evenwel in het eensluidend advies van 19 september 2018 PLz. ÚS 2/2018 het tegenovergestelde standpunt ingenomen.

²⁴ Memorie van toelichting bij Constitutionele wet nr. 422/20, blz. 24.

²⁵ Vertegenwoordigers van de Slowaakse regering hebben uitgelegd dat het ontslag overeenkomstig de vaste rechtspraak van het grondwettelijk hof niet discriminerend of willekeurig mag zijn; informatie ontvangen in het kader van een vervolgbijeenkomst naar aanleiding van het verslag over de rechtsstaat 2020.

²⁶ Informatie ontvangen in het kader van een vervolgbijeenkomst naar aanleiding van het verslag over de rechtsstaat 2020.

²⁷ Open oproep van Slowaakse advocaten, beschikbaar op: <https://pravnystat.eu/en/>, ingediend als bijdrage aan de raadpleging van belanghebbenden met het oog op het verslag over de rechtsstaat 2021. Deze bepaling is aangevochten bij het grondwettelijk hof. De zaak, met dossiernr. 414/2021, loopt nog.

²⁸ Volgens het advies van het bureau van de Adviesraad van Europese rechters (CCJE) van 9 december 2020, CCJE-BU(2020)3, dat is opgesteld naar aanleiding van een verzoek van een CCJE-lid met betrekking tot de hervorming van het justitiële stelsel in Slowakije, blz. 2–3, moet de onafhankelijkheid van de leden van de raad voor de rechtspraak worden gewaarborgd en moeten zij worden beschermd tegen externe druk, onder meer door de leden voor bepaalde tijd te benoemen. Zie ook advies nr. 10 (2007) van de CCJE, punt 36; *Opinion on the Draft Amendments to the Organic Law on Courts of General Jurisdiction of Georgia*, CDL-AD(2013)007-e, punt 71, waarin staat dat de Commissie van Venetië van mening is dat het parlement, wanneer het zijn wetgevende bevoegdheid gebruikt om de toekomstige organisatie en werking van de rechterlijke macht vorm te geven, geen maatregelen mag nemen die de continuïteit van het lidmaatschap van de hoge raad voor de rechtspraak in gevaar zouden brengen. Het grondwettelijk hof van de Republiek Slowakije kwam tot een vergelijkbare conclusie in zijn arrest van 19 september 2018 PLz. ÚS 2/2018, punt 12.

²⁹ Het is niet duidelijk in hoeverre het grondwettelijk hof de ontslagbeslissing kan toetsen in het licht van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Informatie ontvangen in het kader van een vervolgbijeenkomst naar aanleiding van het verslag over de rechtsstaat 2020.

³⁰ Het Hof van Justitie heeft opgemerkt dat de betrokkenheid van een raad voor de rechtspraak bij de procedure voor de benoeming van rechters kan bijdragen tot een objectivering van die procedure indien een dergelijk orgaan zelf voldoende onafhankelijk is van de wetgevende en de uitvoerende macht en van de instantie waaraan het advies moet uitbrengen over de beoordeling van de kandidaat-rechters. Zie het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 20 april 2021 in zaak C-896/19, Republika, punt 66.

Er is een pensioenleeftijd voor rechters vastgesteld om zekerheid te bieden³¹. Bij de wijziging van de grondwet is bepaald dat rechters met pensioen gaan zodra zij 67 worden³². De wijziging biedt rechters meer juridische zekerheid en stabiliteit aangezien de discretionaire bevoegdheid van de raad voor de rechtspraak om de pensionering van rechters ouder dan 65 jaar voor te stellen is geschrapt.

De regeling inzake de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechters is gewijzigd. In oktober 2020 is het wetboek van strafrecht gewijzigd³³, gevolgd door een wijziging van de grondwettelijke bepaling betreffende de immuniteit van rechters. De wijzigingen houden in dat rechters³⁴ niet ter verantwoording kunnen worden geroepen voor een mening die zij in het kader van de besluitvorming hebben geuit, tenzij de besluitvorming van een rechter als een misdrijf kan worden aangemerkt³⁵. In dit verband is het nieuwe misdrijf “misbruik van recht” opgenomen in het wetboek van strafrecht³⁶. Overeenkomstig deze bepaling kunnen rechters³⁷ worden vervolgd voor willekeurige beslissingen die een andere persoon schade berokkenen of een gunst verlenen³⁸. De bepaling dient alleen te worden toegepast in geval van kennelijk willekeurige en onjuiste beslissingen³⁹. De strafvervolging staat onder leiding van de speciale aanklager en de speciale strafrechtbank. Een rechter die van dit misdrijf wordt beschuldigd, is gerechtigd de raad voor de rechtspraak te verzoeken zich uit te spreken tegen de voortzetting van de strafvervolging, wat erop neerkomt dat de procedure wordt beëindigd indien het verzoek wordt ingewilligd⁴⁰. De vervolgte rechter kan uitsluitend door middel van een beslissing van een tuchtcollege tijdelijk worden geschorst⁴¹. Hoewel rechters uit hoofde van de Europese normen in uitzonderlijke gevallen van kwade opzet of ernstige nalatigheid aansprakelijk kunnen worden gesteld voor hun beslissingen, moeten alle regelingen inzake de aansprakelijkheid van rechters duidelijke, nauwkeurige waarborgen bieden om te voorkomen dat een dergelijke regeling wordt aangegrepen om de rechtspraak onder druk te zetten of om politieke controle uit te oefenen op de inhoud van rechterlijke beslissingen⁴². Het is van

³¹ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 4.

³² Krachtens een overgangsbepaling moesten rechters die bij de inwerkingtreding van de grondwetwijziging (1 januari 2021) de leeftijd van 67 jaar hadden bereikt, uiterlijk op 1 februari 2021 met pensioen gaan. De Slowaakse autoriteiten hebben bevestigd dat de overgangsbepaling niet is toegepast omdat een dergelijk geval zich niet voordeed.

³³ Wet nr. 312/2020 inzake beslaglegging op vermogensbestanddelen en beheer van in beslag genomen eigendommen, en houdende wijziging van bepaalde wetten, van kracht sinds 1 januari 2021.

³⁴ De bepaling is ook van toepassing op lekenrechters.

³⁵ Artikel 148, lid 4, van de grondwet.

³⁶ Artikel 326a van het wetboek van strafrecht.

³⁷ De bepaling is ook van toepassing op lekenrechters en bemiddelaars.

³⁸ Voor meer informatie, zie de bijdrage van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 8.

³⁹ Memorie van toelichting bij Wet nr. 312/2020, blz. 40; informatie ontvangen in het kader van een vervolgbijeenkomst naar aanleiding van het verslag over de rechtsstaat 2020.

⁴⁰ Deze waarborg geldt kennelijk slechts tot 2024, zie Wet nr. 423/2020, artikelen III en XXX.

⁴¹ Artikel 22 van Wet nr. 385/2000 inzake de rechtbanken. Overeenkomstig artikel 22a kan een rechter ook tijdelijk worden geschorst bij besluit van de raad voor de rechtspraak indien er gegronde twijfel bestaat over de vraag of hij/zij voldoet aan de vereisten om als rechter te worden erkend, of indien de geloofwaardigheid of reputatie van de rechterlijke macht ernstig in het gedrang kan komen. Sinds de aanneming van de grondwetwijziging in december 2021 is niet langer de instemming van het grondwettelijk hof vereist om een rechter in hechtenis te nemen. Voor meer informatie, zie de bijdrage van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 8.

⁴² Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punt 68; zie in dit verband wat betreft tuchtprocedures tegen rechters het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 19 november 2019 in zaak C-216/18, LM, punt 67; zie wat betreft de aansprakelijkheid van rechters ook

belang om deze waarborgen bij de praktische toepassing van deze nieuwe bepalingen naar behoren in acht te nemen overeenkomstig de Europese normen. Sommige belanghebbenden hebben hun bezorgdheid geuit over de grondwetswijziging betreffende de immunititeit van rechters. Volgens hen kan de brede en vage formulering ervan een potentieel risico van misbruik inhouden⁴³.

Bij de recente grondwetswijziging zijn veranderingen aangebracht in de regeling waarbij rechters zonder hun toestemming worden overgeplaatst. Sinds de recente grondwetswijziging mogen rechters zonder hun toestemming worden overgeplaatst wanneer de gerechtelijke kaart wordt gewijzigd, indien een dergelijke overplaatsing nodig is om de goede werking van de rechterlijke macht te verzekeren⁴⁴. Uit hoofde van de Europese normen is het in uitzonderlijke gevallen mogelijk om rechters zonder hun toestemming over te plaatsen, mits er toereikende waarborgen gelden. Die waarborgen houden in dat de rechter niet mag worden overgeplaatst naar een lagere rechtbank en dat hij of zij toegang heeft tot rechterlijke toetsing⁴⁵. Het is van belang dat de uitvoeringswet⁴⁶ toereikende waarborgen zal bieden in overeenstemming met de Europese normen.

Er is een voorstel voor de hervorming van de gerechtelijke kaart in voorbereiding. In een verslag van de Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie (Cepej) van de Raad van Europa⁴⁷ werd onder meer aanbevolen om na te denken over de verdere specialisatie van rechters en over een wijziging van de gerechtelijke kaart en met name het verminderen van het aantal districtsrechtbanken⁴⁸. Naar aanleiding hiervan heeft het ministerie van Justitie werkgroepen opgezet, onder meer bestaande uit rechters, om een voorstel voor een hervorming van de gerechtelijke kaart uit te werken⁴⁹. De hervorming heeft tot doel het

zijn arrest van 18 mei 2021 in gevoegde zaken C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 en C-397/19, punten 228–239.

⁴³ Volgens het advies van het bureau van de Adviesraad van Europese rechters (CCJE) van 9 december 2020, met betrekking tot de grondwet (CCJE-BU(2020)3, blz. 5), is de nieuwe formulering van de grondwet vaag en houdt zij een potentieel risico op misbruik in; open oproep van Slowaakse advocaten, beschikbaar op <https://pravnystat.eu/en/>, ingediend als bijdrage aan de raadpleging van belanghebbenden met het oog op het verslag over de rechtsstaat 2021.

⁴⁴ Voorheen konden rechters alleen zonder hun toestemming worden overgeplaatst naar aanleiding van een gerechtelijke procedure. Artikel 148, lid 1, van de grondwet.

⁴⁵ Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punt 52; *European Charter on the Statute of Judges*, artikelen 1.4 en 3.4; verslag van het Europees Netwerk van Raden voor de rechtspraak, *Minimum Standards regarding the evaluation of professional performance and the irremovability of members of the judiciary*, voorstel 4.21; arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 9 maart 2021, Bilgen/Turkije, 1571/07, punt 96.

⁴⁶ Volgens artikel 148, lid 1, van de grondwet zal overplaatsing wegens een wijziging van de gerechtelijke kaart nader aan bod komen in een uitvoeringswet.

⁴⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 4.

⁴⁸ Cepej (november 2017), *Efficiency and quality of the Slovak judicial system, Assessment and recommendations on the basis of CEPEJ tools*, CEPEJ-COOP(2017)14, blz. 20–28.

⁴⁹ Het voorstel werd in verschillende fasen uitgewerkt. In de eerste fase bereikte een werkgroep met bijna vijftig leden (voor het merendeel rechters, onder wie presidenten van rechtbanken in eerste en tweede aanleg, en leden van de raad voor de rechtspraak, met inbegrip van de voorzitter) overeenstemming over de hoofdlijnen van de hervorming. In de tweede fase, die in de eerste helft van 2020 plaatsvond, werkte een kleinere werkgroep met ongeveer tien leden (onder wie vier rechters) de hervorming uit op basis van de aanbevelingen van de eerste werkgroep. De belanghebbenden vragen zich echter af in hoeverre de aanbevelingen in aanmerking zijn genomen. De notulen en presentaties van de eerste werkgroep zijn te raadplegen op: <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/>. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije; informatie van het ministerie van Justitie op een website over de nieuwe gerechtelijke kaart: <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/>; Analysecentrum van het

vertrouwen van het publiek in de rechterlijke macht te vergroten en de efficiëntie en kwaliteit ervan te verbeteren⁵⁰. De ontwerpversie van de kaart heeft als uitgangspunten dat rechtbanken voldoende groot moeten zijn om verdere specialisering van de rechters bij elke rechtbank mogelijk te maken, dat de culturele en regionale identiteiten worden geëerbiedigd en dat iedereen toegang tot de rechter moet hebben⁵¹. Op basis van gegevens met betrekking tot de werklast, infrastructuur en toegankelijkheid van de huidige rechtbanken wordt in het hervormingsvoorstel gesuggereerd het aantal districtsrechtbanken terug te brengen van 54 naar 30 en het aantal regionale rechtbanken van 8 naar 3⁵². Daarbij zouden de rechters, het justitieel personeel en de rechtszaken van de op te heffen rechtbanken worden overgeheveld naar de resterende rechtbanken⁵³. Tussen september en december 2020 is het hervormingsvoorstel voorgelegd aan rechters en andere belanghebbenden; de besprekingen zijn in januari en februari 2021 voortgezet⁵⁴. Het ministerie van Justitie buigt zich momenteel over de opmerkingen die zijn ingediend tijdens de openbare raadpleging, die plaatsvond van medio december 2020 tot begin maart 2021⁵⁵. Verschillende belanghebbenden hadden kritiek op het hervormingsvoorstel, bijvoorbeeld over de gebrekkige betrokkenheid bij de opstelling ervan, en waren bezorgd over de toegankelijkheid van de rechtbanken⁵⁶. Naar aanleiding van de kritiek heeft het ministerie van Justitie besloten de raadpleging van rechters voort te zetten tot september 2021, waarna opnieuw een openbare raadpleging zal worden gehouden over een geherformuleerd voorstel voor een hervorming van de gerechtelijke kaart⁵⁷. Aangezien de hervorming gepaard zal gaan met de overplaatsing van rechters⁵⁸, moet erop worden gewezen

ministerie van Justitie (december 2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* (aanbevelingen voor de opstelling van een nieuwe gerechtelijke kaart), blz. 15–17.

⁵⁰ Analysecentrum van het ministerie van Justitie (november 2020), *Reforma súdnej mapy* (hervorming van de gerechtelijke kaart), blz. 4.

⁵¹ Analysecentrum van het ministerie van Justitie (november 2020), *Reforma súdnej mapy* (hervorming van de gerechtelijke kaart), blz. 20–21. De beoordeling van deze criteria per district wordt uitgelegd in: Analysecentrum van het ministerie van Justitie (november 2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* (aanbevelingen voor de opstelling van een nieuwe gerechtelijke kaart), http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf

⁵² De werkgroep beoogde de districten zo in te delen dat ze, op basis van het gemiddelde aantal aangemelde zaken voor elk van de huidige rechtbanken, genoeg zaken binnenkrijgen voor ten minste drie specialistische rechters / drie specialistische kamers per rechtsgebied. Het hervormingsvoorstel voorziet ook in de oprichting van afzonderlijke administratieve rechtbanken (zie hieronder). Analysecentrum van het ministerie van Justitie (november 2020), *Reforma súdnej mapy* (hervorming van de gerechtelijke kaart), blz. 20–21; Analysecentrum van het ministerie van Justitie (november 2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* (aanbevelingen voor de opstelling van een nieuwe gerechtelijke kaart), blz. 20–21, 34, 43.

⁵³ Wetsontwerp inzake de zetel en de territoriale bevoegdheid van de rechtbanken, artikel 10, lid 2, en artikel 11, lid 2, beschikbaar op: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>

⁵⁴ Ministerie van Justitie, *Časová os tvorby súdnej mapy* (tijdpad van de uitwerking van de hervorming van de gerechtelijke kaart), http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf

⁵⁵ Informatieportaal Slov-Lex, <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>

⁵⁶ Bijdrage van het communicatieplatform van Slowaakse rechters (Sudnamoc.sk) en de vereniging van Slowaakse rechters aan het verslag over de rechtsstaat 2021; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije. Het ontwerp omvat voorts verschillende opties voor de selectie van rechtbankpresidenten, hetgeen vragen oproept over de discretionaire bevoegdheid van de uitvoerende macht; zie artikel XVI, punt 35, van het wetsontwerp inzake de zetel en de territoriale bevoegdheid van de rechtbanken, waarbij artikel 101 septies, lid 4, wordt toegevoegd aan Wet nr. 757/2004 inzake de rechtbanken.

⁵⁷ Informatie ontvangen van de Slowaakse autoriteiten.

⁵⁸ In het hervormingsvoorstel wordt voorgesteld rechters over te plaatsen door middel van rechtsopvolging onder algemene titel zonder gebruik te maken van de bepaling inzake de overplaatsing van rechters als bedoeld in artikel 14 van Wet nr. 385/2000 inzake de rechtbanken. De Europese normen inzake overplaatsing zijn onverminderd van toepassing.

dat voor rechters die in het kader van de hervorming zonder hun toestemming worden overgeplaatst, overeenkomstig de Europese normen procedurele waarborgen moeten gelden om te voorkomen dat hun onafhankelijkheid in het gedrang komt (zie hierboven). In een evaluatie van het hervormingsvoorstel concludeerde de Cepej dat de gebruikte methode in overeenstemming is met haar richtsnoeren en beoordelingsverslag, en benadrukte zij dat de Slowaakse autoriteiten een empirisch onderbouwde aanpak hadden gevolgd⁵⁹. De Cepej deed nog meer aanbevelingen, bijvoorbeeld om te overwegen de uitvoering uit te stellen⁶⁰.

Er is een administratief hooggerechtshof opgericht en het voornemen bestaat om administratieve rechtbanken op te richten⁶¹. Het nieuwe stelsel van administratieve rechtbanken zal naar verwachting bestaan uit drie administratieve rechtbanken (waarvan de oprichting wordt voorzien in het voorstel voor een hervorming van de gerechtelijke kaart) en een administratief hooggerechtshof, dat is opgericht bij de recente grondwetswijziging en naar verwachting in augustus 2021 operationeel zal worden⁶². De president van het administratief hooggerechtshof is in mei 2020 benoemd⁶³ en de selectieprocedure voor de rechters loopt. De raad voor de rechtspraak selecteert de rechters⁶⁴. In het voorstel voor een hervorming van de gerechtelijke kaart (zie hierboven) is de oprichting van drie afzonderlijke administratieve rechtbanken voorzien. Het is de bedoeling⁶⁵ dat de presidenten van deze nieuwe administratieve rechtbanken worden gekozen door een comité van vijf leden, aan te wijzen door de minister van Justitie, die daarbij twee leden moet kiezen uit de door de raad voor de rechtspraak voorgedragen kandidaten⁶⁶. Het voorstel⁶⁷ is dat de minister van Justitie⁶⁸ bepaalt welke rechtersvacatures bij de administratieve rechtbanken worden vervuld door

⁵⁹ Cepej (14 december 2020), *CEPEJ Experts' review of the Judicial Map Reform in the Slovak Republic*, blz. 8–9.

⁶⁰ Cepej (14 december 2020), *CEPEJ Experts' review of the Judicial Map Reform in the Slovak Republic*, blz. 10–11.

⁶¹ Het administratief hooggerechtshof zal onder meer fungeren als administratieve rechtbank van tweede aanleg. Administratieve zaken in eerste aanleg worden momenteel behandeld door de administratieve kamers van de regionale rechtbanken en zullen naar de nieuwe administratieve rechtbanken worden overgeheveld zodra die zijn opgericht.

⁶² Het ministerie van Justitie heeft de Commissie van Venetië op 2 juni 2021 gevraagd advies uit te brengen over de vraag of het administratief hooggerechtshof de bevoegdheid kan worden verleend om op te treden als beroepsinstantie die tuchtrechtelijke beslissingen toetst met betrekking tot advocaten die bij de Slowaakse orde van advocaten zijn aangesloten, alsook over de positie en status van advocaten in het Slowaakse rechtstelsel. Er is geen wetgeving in voorbereiding om het hof een dergelijke bevoegdheid te verlenen, maar de memorie van toelichting bij Constitutionele wet nr. 422/20, blz. 28, bevat wel een suggestie in die richting.

⁶³ Krachtens overgangsbepaling 154 octies, lid 7, van de grondwet heeft de president van de republiek de president van het hooggerechtshof benoemd op voordracht van de raad voor de rechtspraak.

⁶⁴ Artikel 151zf van Wet nr. 385/2000, inzake de rechtbanken.

⁶⁵ Artikel XVI, punt 35, van het wetsontwerp inzake de zetel en de territoriale bevoegdheid van de rechtbanken, waarbij artikel 101 septies, lid 1, wordt toegevoegd aan Wet nr. 757/2004 inzake de rechtbanken.

⁶⁶ In de standaardprocedure voor de benoeming van rechtbankpresidenten, neergelegd in de artikelen 36 en 37 van Wet nr. 750/2004, inzake de rechtbanken, kiest de minister van Justitie vier leden van het selectiecomité uit een lijst van kandidaten, waarbij een van de leden op de kandidatenlijst is gezet door de raad voor de rechtspraak en drie door de minister. Eén lid van het selectiecomité wordt gekozen door de raad van rechters van de betrokken rechtbank. De kandidatenlijst wordt gepubliceerd op de website van het ministerie van Justitie: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Vyberove-konania-na-sudoch/Kandidati-na-clenovyberovych-komisii-na-vyber-predsedov-sudov.aspx>

⁶⁷ Artikel IX, punt 17, van het wetsontwerp inzake de zetel en de territoriale bevoegdheid van de rechtbanken, waarbij artikel 151zg wordt toegevoegd aan Wet nr. 385/2000, inzake rechters.

⁶⁸ Na overleg met de raad voor de rechtspraak.

rechters over te plaatsen⁶⁹ en welke door middel van een selectieprocedure⁷⁰. Het is van belang dat de oprichting van en de toepasselijke regelingen voor deze rechtbanken in overeenstemming zijn met de Europese normen⁷¹.

Via een nieuwe procedure zijn een procureur-generaal en een speciale aanklager verkozen. In september 2020 heeft het parlement een wet⁷² aangenomen waarmee de verkiezingsprocedure voor de procureur-generaal en de speciaal aanklager op verschillende punten werd gewijzigd⁷³. Bij de wet is de lijst van personen die gerechtigd zijn een kandidaat voor te stellen voor het ambt van procureur-generaal, uitgebreid⁷⁴, is de kandidatuur ook opengesteld voor niet-aanklagers en is bepaald dat kandidaten voor de ambten van procureur-generaal en speciaal aanklager worden onderworpen aan een openbare hoorzitting in het parlement⁷⁵. De nieuwe regels werden in december 2020 en februari 2021 toegepast, toen een procureur-generaal en een speciaal aanklager werden verkozen. Beide verkiezingen werden nauwlettend gevolgd door de media, en de belanghebbenden merkten op dat de procedure transparanter was dan voorheen⁷⁶.

Kwaliteit

De inspanningen ter bevordering van digitalisering sorteren effect, maar in de praktijk doen zich tekortkomingen voor. De actieve bevordering van de digitalisering van het justitiële stelsel in de afgelopen jaren⁷⁷ begint vruchten af te werpen. Slowakije beschikt over goede procedureregels die het gebruik van digitale technologie in de rechtbanken vergemakkelijken⁷⁸ en over een reeks instrumenten en infrastructuren die communicatie op afstand, veilige toegang op afstand tot de werkplek⁷⁹ en veilige elektronische communicatie tussen rechtbanken en juristen en juridische instellingen⁸⁰ mogelijk maken of gebruikers de mogelijkheid bieden om procedures in civiel-, handels- en bestuursrechtelijke zaken in te leiden en te volgen⁸¹. De tekortkomingen houden met name verband met het Openbaar Ministerie⁸² en met digitale oplossingen in strafprocedures⁸³. Er zijn evenwel signalen dat het

⁶⁹ De raad voor de rechtspraak regelt de overplaatsing van rechters ofwel op verzoek van een rechter, of met diens toestemming, of op basis van een tuchtrechtelijke beslissing, artikel 14 van Wet nr. 385/2000, inzake de rechtbanken.

⁷⁰ De selectieprocedure wordt uitgevoerd door een selectiecomité bestaande uit twee leden die door de minister van Justitie worden benoemd en drie leden die door de raad voor de rechtspraak worden benoemd, artikel 29 van Wet nr. 385/2000, inzake de rechtbanken.

⁷¹ Adviesraad van Europese rechters (2016), *Opinion No. 19 on the role of Court presidents*, punt 53.

⁷² Wet nr. 241/2020.

⁷³ Overeenkomstig artikel 150 van de grondwet wordt de procureur-generaal op voorstel van het parlement aangesteld door de president van de republiek. De speciale aanklager wordt verkozen door het parlement, artikel 24a van Wet nr. 154/2001, inzake aanklagers.

⁷⁴ Kandidaten kunnen worden voorgedragen door een parlements lid, de minister van Justitie, de ombudsdienst, de raad van aanklagers, beroepsorganisaties van advocaten, rechtenfaculteiten en de academie van wetenschappen. Voorheen waren alleen parlementsleden gerechtigd om kandidaten voor te stellen uit hoofde van artikel 7, lid 4, van Wet nr. 153/2001, inzake het Openbaar Ministerie.

⁷⁵ Artikel 125, lid 2, van Wet nr. 153/2001, inzake het Openbaar Ministerie.

⁷⁶ Bijdrage van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 9; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

⁷⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 5.

⁷⁸ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 41.

⁷⁹ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 42.

⁸⁰ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 43.

⁸¹ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 45.

⁸² *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 44.

⁸³ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 46.

gebruik van de bestaande instrumenten en voorzieningen in de praktijk wordt belemmerd, onder meer door geringe gebruiksvriendelijkheid, onverenigbaarheid van de verschillende gebruikte informatiesystemen en een gebrek aan vaardigheden bij de gebruikers⁸⁴. De COVID-19-pandemie heeft het digitaliseringsproces in het algemeen een impuls gegeven, maar heeft ook een aantal praktische gebreken aan het licht gebracht⁸⁵. Een nieuwe IT-afdeling binnen het ministerie van Justitie stuurt verschillende projecten aan om in de behoeften van het justitiële stelsel te voorzien, waaronder de ontwikkeling van een nieuw dossierbeheersysteem en een nieuw handelsregister, die ook in het Slowaakse herstel- en veerkrachtplan waren opgenomen⁸⁶.

Hoewel de gevolgen van de pandemie voor het gerechtelijk apparaat groot waren, konden de rechtbanken en advocaten hun werkzaamheden in het algemeen voortzetten.

De districts- en regionale rechtbanken hebben minder zittingen gehouden. De zittingen die wel doorgingen, vonden plaats via een videoverbinding en zo nodig was men fysiek aanwezig met inachtneming van de veiligheidsmaatregelen. Het hoogerechtshof ondervond minder gevolgen, onder meer omdat de meeste zaken schriftelijk worden afgehandeld⁸⁷. Advocaten ondervonden ook gevolgen van de pandemie, maar stuitten niet op al te grote obstakels bij de uitvoering van hun werkzaamheden⁸⁸. De raad voor de rechtspraak heeft de situatie bij de rechtbanken nauwlettend gevolgd. Het ministerie van Justitie heeft tot genoegen van de rechtbanken richtsnoeren en informatie uitgevaardigd over de beperkingen⁸⁹.

Efficiëntie

De efficiëntie van administratieve gerechtelijke procedures is verder verslechterd.

Administratieve procedures duurden al relatief lang afgezet tegen het EU-gemiddelde en de trend heeft zich in 2019 voortgezet, toen de procedures 518 dagen in beslag namen tegenover 157 in 2018⁹⁰. Tegelijk bleef ook het afhandelingspercentage dalen, van 96,1 % in 2018 tot 81,4 % in 2019⁹¹. Dit duidt erop dat het systeem niet in staat is de werklust van administratieve zaken efficiënt te beheren. De gemiddelde duur van de procedures in litigieuze civiel- en handelsrechtelijke zaken nam toe van 157 dagen in 2018 tot 170 in 2019⁹². De Raad van Europa heeft de buitensporig lange duur van civiele procedures bij verschillende groepen zaken onderzocht⁹³.

⁸⁴ Bijdrage van de Slowaakse orde van advocaten aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

⁸⁵ Tijdens de COVID-19-pandemie werd ook duidelijk dat de detentieprocedures moeten worden gedigitaliseerd om veilige digitale communicatie tussen advocaten en hun gedetineerde cliënten mogelijk te maken. Bijdrage van de Slowaakse orde van advocaten aan het verslag over de rechtsstaat 2021. Zie ook het persbericht van de Slowaakse orde van advocaten van 23 maart 2021, *Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže*.

⁸⁶ Bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 12; het Slowaakse herstel- en veerkrachtplan voorziet in investeringen in digitalisering en analytische capaciteit voor het justitiële stelsel, onderdeel 15 van het Slowaakse herstel- en veerkrachtplan.

⁸⁷ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

⁸⁸ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

⁸⁹ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

⁹⁰ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 10.

⁹¹ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 13.

⁹² *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 7.

⁹³ Deze groepen zaken betreffen respectievelijk de buitensporig lange duur van civiele procedures en van procedures waarin de benadeelde partij bij een strafprocedure schadeloosstelling eist, de doeltreffendheid van het rechtsmiddel voor buitensporig lange civiele procedures en buitensporig lange procedures betreffende de teruggave van grond (een procedure op twee niveaus: een administratieve fase bij een

II. CORRUPTIEBESTRIJDING

De bevoegdheden voor de voorkoming, opsporing en vervolging van corruptie zijn in Slowakije verspreid over verschillende autoriteiten. Het regeringsbureau is het centrale orgaan voor de coördinatie van corruptiepreventie en rapporteert rechtstreeks aan het bureau van de premier. Het nationale agentschap voor misdaadbesteding van het presidium van de politie is belast met het opsporen en onderzoeken van corruptiemisdrijven, met uitzondering van corruptiemisdrijven die zijn gepleegd door leden van de politie en bepaalde rechtshandavingsinstanties die onder de bevoegdheid van het bureau van de inspectiedienst vallen⁹⁴. Het bureau van de speciale aanklager⁹⁵ is exclusief bevoegd voor het onderzoek naar strafbare feiten die onder de materiële bevoegdheid van de speciale strafrechtbank vallen, met inbegrip van corruptiemisdrijven⁹⁶.

De perceptie van corruptie in de publieke sector blijft hoog onder deskundigen en bedrijfsleiders. In de corruptieperceptie-index 2020 van Transparency International scoort Slowakije 49/100, waarmee het op de 17e plaats komt in de Europese Unie en op de 60e plaats wereldwijd⁹⁷. Deze perceptie is in de afgelopen vijf jaar⁹⁸ redelijk stabiel⁹⁹ gebleven.

Het corruptiebestrijdingsbeleid 2019–2023 vormt het strategisch kader tegen corruptie. Preventie aan de hand van zachte maatregelen vormt het zwaartepunt van het beleid¹⁰⁰, dat wordt geflankeerd door een actieplan, het nationale corruptiebestrijdingsprogramma¹⁰¹ en verschillende sectorale programma's¹⁰². In het huidige actieplan, dat nagenoeg identiek is aan het beleidsdocument, ontbreekt het aan concrete operationele maatregelen om de uitvoering van de beleidsprioriteiten te vergemakkelijken. Het nationale corruptiebestrijdingsplan wordt

grondbureau en een gerechtelijke fase in hoger beroep), en het ontbreken van doeltreffende rechtsmiddelen. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft uitspraak gedaan in deze zaken; Slowakije voert de arresten momenteel uit en de Raad van Europa houdt daarop toezicht volgens de standaardprocedure. Zie de stand van de uitvoering van de arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 24 juli 2012, Maxian en Maxianova, 44482/09, van 15 september 2015, Javor en Javorova, 42360/10, van 27 juni 2017, Ivan, 57405/15, en van 31 augustus 2018, Balogh e.a., 35142/15.

⁹⁴ Zie artikel 4, lid 3, van Wet nr. 171/1993 Coll. inzake de politiediensten.

⁹⁵ Wet van de nationale raad van de Slowaakse Republiek nr. 458/2003 Coll. inzake de oprichting van de speciale rechtbank en het bureau van de speciale aanklager.

⁹⁶ Wet nr. 291/2009 Coll. inzake de speciale strafrechtbank.

⁹⁷ Transparency International, *Corruption Perceptions Index 2020* (2021) blz. 2–3. Het niveau van de waargenomen corruptie wordt als volgt ingedeeld: laag (de perceptie van corruptie in de publieke sector heeft onder deskundigen en bedrijfsleiders een score van meer dan 79); relatief laag (scores tussen 79 en 60), relatief hoog (scores tussen 59 en 50), hoog (scores lager dan 50).

⁹⁸ De Eurobarometer-gegevens over de corruptieperceptie en -ervaring van burgers en bedrijven, die vorig jaar werden vermeld, worden om de twee jaar bijgewerkt. De recentste gegevensreeksen zijn opgenomen in *Special Eurobarometer 502* (2020) en *Flash Eurobarometer 482* (2019).

⁹⁹ In 2015 was de score 51, tegenover 49 in 2020. De score neemt significant toe/af wanneer deze met meer dan vijf punten verandert; verbetert/verslechtert bij een verandering van 4–5 punten; is relatief stabiel bij een verandering van 1–3 punten in de afgelopen vijf jaar.

¹⁰⁰ Slowaakse regering, corruptiebestrijdingsbeleid van de Slowaakse Republiek voor 2019–2023 (2018).

¹⁰¹ Slowaakse regering, nationaal corruptiebestrijdingsprogramma van de Slowaakse Republiek (2019).

¹⁰² Verschillende ministeries en andere instellingen hebben sectorale programma's vastgesteld, waaronder de ministeries van Justitie, Economische Zaken, Binnenlandse Zaken, Vervoer en Bouwnijverheid, Milieu, het ministerie van de Financiële Sector en de ministeries van Buitenlandse en Europese Zaken, Volksgezondheid, en Arbeid. De vastgestelde actieplannen zijn hoofdzakelijk gericht op preventie, met inbegrip van bewustmaking, voorlichting over corruptiebestrijding en beheersing van het corruptierisico.

momenteel bijgewerkt¹⁰³. De afdeling corruptiepreventie van het regeringsbureau ziet toe op de uitvoering van het beleid en het actieplan. De desbetreffende centrale overheidsorganen zijn belast met het toezicht op de uitvoering van de sectorale programma's¹⁰⁴.

Het strafrechtskader is aangevuld met de inwerkingtreding van een nieuwe wet inzake de inbeslagname van vermogensbestanddelen. De in januari 2021 in werking getreden wet inzake de inbeslagname van vermogensbestanddelen¹⁰⁵ verhindert onder meer dat criminele vermogensbestanddelen via overdrachten aan derden worden gelegaliseerd. Bij deze wet zijn nieuwe strafbare feiten toegevoegd aan het wetboek van strafrecht, zoals het aannemen of aanbieden van ongerechtvaardigde of onterechte voordelen, en indirecte corruptie¹⁰⁶. Voorts bevat de wet een omschrijving van de term “opbrengsten van misdrijven”. De wet voorziet met name in de oprichting van een nieuw bureau voor het beheer van in beslag genomen eigendommen¹⁰⁷. De wetgeving schiet tekort wat betreft de bevoegdheid van de politie om financiële informatie over verdachten op te vragen bij banken in de onderzoeksfase van deze misdrijven¹⁰⁸, en wat betreft de strafbaarstelling van vermeende ongeoorloofde beïnvloeding¹⁰⁹.

Er wordt gewerkt aan de ophoging van de middelen van het bureau van de speciale aanklager teneinde de capaciteit ervan te versterken. Op 10 februari 2021 heeft de regering een voorstel goedgekeurd om de middelen en het aantal gespecialiseerde medewerkers van het bureau van de speciale aanklager te verhogen¹¹⁰. Het aantal aanklagers is toegenomen, van 35 naar 38 in 2021. Om tegemoet te komen aan de bezorgdheid over de

¹⁰³ Het nieuwe nationale corruptiebestrijdingsprogramma bevindt zich in de voorbereidende fase. Volgens de Slowaakse regering zijn er reeds openbare raadplegingen gehouden. Aanvullende bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 7.

¹⁰⁴ De afdeling corruptiepreventie van het regeringsbureau gaat enkel na of het betrokken ministerie een programma heeft opgesteld, maar beoordeelt de inhoud ervan niet. De afdeling corruptiepreventie werkt echter met de coördinatoren voor corruptiebestrijding samen in het kader van de raad van coördinatoren voor corruptiebestrijding. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁰⁵ Wet nr. 312/2020 inzake beslaglegging op vermogensbestanddelen en beheer van in beslag genomen eigendommen, en houdende wijziging van bepaalde wetten, van kracht sinds 1 januari 2021.

¹⁰⁶ In de wet is ook het begrip “witwassen van opbrengsten van criminele activiteiten” opnieuw gedefinieerd en is het nieuwe misdrijf “handelen in strijd met de geest van de wet” ingevoerd (zie hoofdstuk I). Alle vormen van actieve, passieve, directe en indirecte corruptie waren in Slowakije reeds strafbaar.

¹⁰⁷ Toen dit verslag werd opgesteld, liepen er selectieprocedures om een directeur aan te stellen (bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 22). Er zijn verschillende andere wetswijzigingen doorgevoerd met betrekking tot corruptie, waaronder Wet nr. 279/2020 tot wijziging en aanvulling van Wet nr. 297/2008 inzake de bescherming tegen witwassen en terrorismefinanciering (september 2020).

¹⁰⁸ Bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 24, onder verwijzing naar artikel 29(a), punt 4, van Wet nr. 171/1993 Coll. inzake de politie, in weerwil van het feit dat de politie bevoegd is dergelijke informatie op te vragen in het kader van andere strafbare feiten, zoals belastingontduiking, illegale financiële verrichtingen of de legalisering van de opbrengsten van misdrijven. Met name wordt verwacht dat een wetsontwerp inzake het centraal register van bankrekeningen deze tekortkomingen vanaf 1 december 2021 zal verhelpen.

¹⁰⁹ *UNCAC Implementation Review — 1st cycle (2010–2015), Country Review Report of Slovak Republic*, blz. 22. Ongeoorloofde beïnvloeding is strafbaar gesteld bij artikel 336 van het wetboek van strafrecht, maar omvat niet de gevallen waarin een persoon steekpenningen aanbiedt of geeft aan een andere persoon die in werkelijkheid niet de invloed heeft die de aanleiding vormde om de steekpenningen te verstrekken, zoals vereist bij het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie.

¹¹⁰ Besluit nr. UV-1860/2021. Zie ook het voorstel van de Slowaakse regering om het aantal personen dat belast is met de uitvoering van de taken van het bureau van de speciaal aanklager binnen het Slowaakse Openbaar Ministerie te verhogen en hun functieomschrijving bij te werken.

beperkte middelen en capaciteit om corruptie op hoog niveau te vervolgen¹¹¹, is het aantal personeelsleden van de afdeling die zich specifiek bezighoudt met corruptie en corruptiegerelateerde misdrijven verdubbeld, van vijf naar tien aanklagers bij het bureau van de speciale aanklager¹¹². De reorganisatie vond plaats in de loop van 2021¹¹³. Voorts is overeenstemming bereikt over een aanzienlijke verhoging van de begrotingsmiddelen voor het bureau van de speciale aanklager¹¹⁴. De bezorgdheid over het vertrouwen in en de specialisatie en digitalisering van de politie is van invloed op de samenwerking van het Openbaar Ministerie met de politie en op de opsporing van corruptie en corruptiegerelateerde misdrijven¹¹⁵. Zoals opgemerkt in het verslag over de rechtsstaat 2020 zou met name een versterkte forensische en analytische capaciteit van het nationale agentschap voor misdaadbestrijding ten goede komen aan de doeltreffendheid van financiële onderzoeken¹¹⁶. Er staat een uitgebreide politiehervorming gepland om de politie in dit opzicht tegen juni 2022 te moderniseren¹¹⁷.

De bestrijding van corruptie op hoog niveau in Slowakije is in de loop van de verslagperiode aanzienlijk opgeschroefd. Het vermogen om corruptie op hoog niveau te onderzoeken en te vervolgen is aanzienlijk verbeterd na de massale demonstraties tegen de vermeende straffeloosheid ervan, die plaatsvonden na onthullingen rond de moord op journalist Ján Kuciak en zijn verloofde Martina Kušnírová in 2018. Vanaf oktober 2020 zijn verschillende voormalige hoge functionarissen van de politie, het Openbaar Ministerie en justitie en uit de particuliere sector aangeklaagd wegens corruptie en corruptiegerelateerde misdrijven¹¹⁸. In 2020 heeft het nationale agentschap voor misdaadbestrijding 158 procedures wegens corruptie ingeleid¹¹⁹. Het aantal veroordeelden wegens corruptiemisdrijven is in 2020 meer dan verdubbeld ten opzichte van 2019 (128 veroordelingen in 2020 en 62 in 2019)¹²⁰. Onlangs, in mei 2021, heeft het nationale agentschap voor misdaadbestrijding ook

¹¹¹ Bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15. Het bureau van de speciale aanklager heeft bezorgdheid geuit over het feit dat elke aanklager gemiddeld de leiding heeft over ongeveer 80 zaken tegelijk, wat vragen doet rijzen over de doeltreffendheid van het toezicht op de onderzoeken. Zie ook *Verslag over de rechtsstaat 2020*, blz. 7.

¹¹² De huidige afdeling binnen de dienst algemene misdaad van het bureau van de speciale aanklager bestaat uit één hoofdaanklager en negen aanklagers (bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 16).

¹¹³ De huidige afdeling binnen de dienst algemene misdaad van het bureau van de speciale aanklager bestaat uit één hoofdaanklager en negen aanklagers (bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 16).

¹¹⁴ Aan het bureau is een extra bedrag van 1,3 miljoen EUR toegekend om de hervorming te verwezenlijken.

¹¹⁵ Zie Greco, *Fifth Evaluation Round — Evaluation Report Slovak Republic* (2019), blz. 37–57.

¹¹⁶ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 7.

¹¹⁷ Zie het herstel- en veerkrachtplan van Slowakije.

¹¹⁸ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije. Zie ook hoofdstuk I.

¹¹⁹ Van de 158 ingeleide corruptiezaken hadden er 73 betrekking op het betalen van steekpenningen, 71 op het aanvaarden daarvan, 8 op indirecte corruptie, 5 op corruptie in verband met verkiezingen en 1 op vervalsing van sportwedstrijden (informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije).

¹²⁰ In de statistieken zijn de volgende misdrijven opgenomen: passieve corruptie (artikel 328), passieve corruptie bij de aankoop van voorwerpen van algemeen belang (artikel 329), actieve corruptie (artikel 332), actieve corruptie bij de aankoop van voorwerpen van algemeen belang (artikel 333), handel in invloed (artikel 336), omkoping in het kader van verkiezingen (artikel 336a) en corruptie in de sport (artikel 336b). Aanvullende bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, beschikbaar op: http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/rocnka2019/I.-Trestn%C3%A1-agenda_2019_pdf.pdf. Voorts bevatten de jaarverslagen van het nationale agentschap voor misdaadbestrijding statistieken over corruptie (aantal strafrechtelijke onderzoeken en vervolgingen; aantal personen dat is aangeklaagd wegens corruptie). Daarnaast publiceert het ministerie van Binnenlandse Zaken maandelijks misdaadstatistieken op internet.

verschillende hoge ambtenaren van het grondfonds¹²¹ in hechtenis genomen die tussen 2016 en 2020 betrokken zouden zijn geweest bij corruptie¹²². In dit verband heeft het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) naar aanleiding van drie administratieve onderzoeken naar landbouwbetalingen reeds in 2020 zijn bezorgdheid geuit over tekortkomingen bij het grondfonds op het gebied van transparantie, de gelijke behandeling van pachters en de rechtszekerheid van de interne procedures¹²³. De samenwerking tussen het nationale agentschap voor misdaadbestrijding, de nationale veiligheidsdienst, de hoge rekenkamer en de financiële-inlichtingeneenheid kan evenwel worden verbeterd en verder aangehaald om corruptie beter te detecteren en in kaart te brengen¹²⁴. De doeltreffende handhaving van buitenlandse omkoping blijft ook een punt van zorg¹²⁵.

Het Slowaakse parlement heeft in februari 2021 het hoofd van het bureau voor de bescherming van klokkenluiders benoemd. Binnen zes maanden¹²⁶ na deze benoeming¹²⁷ zal het bureau operationeel worden en met de werkzaamheden aanvangen. Het hoofd van het bureau wordt benoemd voor een termijn van zes jaar. Het bureau functioneert onafhankelijk van andere afdelingen¹²⁸. Het mandaat van het bureau houdt voornamelijk verband met wetsovertredingen en bescherming tegen vergeldingsmaatregelen door de in kennis gestelde entiteit op basis van de beginselen van vertrouwelijkheid en anonimiteit¹²⁹. Het bureau heeft tot taak advies, opleidingen en methodologische richtsnoeren te verstrekken en het publiek voor te lichten over klokkenluiden, onder meer over corruptiezaken. Het legt verantwoording af aan het parlement en zal jaarverslagen opstellen. De doelgroep van het bureau omvat zowel de publieke als de private sector.

Slowakije heeft toegezegd in november 2021 te komen met een wetsvoorstel inzake lobbyactiviteiten. De eerste voorbereidingen¹³⁰ voor dit door het regeringsbureau¹³¹

¹²¹ Het Slowaaks grondfonds is belast met het beheer van landbouwgrond die eigendom is van de staat of waarvan geen particuliere eigenaar bekend is. Deze percelen bestrijken ongeveer 20 % van alle landbouwgrond in Slowakije en komen voor het merendeel in aanmerking voor rechtstreekse betalingen in het kader van steunregelingen van de EU.

¹²² Aktuality.sk (19 maart 2021), *NAKA opät' zadržala finančníka Kvietika aj viacero ľudí zo Slovenského pozemkového fondu* (het nationale agentschap voor misdaadbestrijding heeft financier Kvietik en verschillende medewerkers van het Slowaakse grondfonds opnieuw in hechtenis genomen).

¹²³ Persbericht van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (21 januari 2021), *OLAF closes cases on EU agricultural funds in Slovakia* (OLAF sluit zaken inzake EU-landbouwfondsen in Slowakije).

¹²⁴ Bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 25.

¹²⁵ In de periode 2016–2019 heeft Slowakije een onbekend aantal onderzoeken ingeleid, geen zaken ingeleid en geen zaken afgesloten (Transparency International, *Exporting Corruption* (2020), blz. 102). De nationale bepalingen inzake omkoping in het buitenland zijn gewijzigd naar aanleiding van de OESO-aanbevelingen *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3: Slovak Republic* (2012) en *Follow-Up to the Phase 3 Report and Recommendation: Slovak Republic* (2014). Voor de aansprakelijkheid van rechtspersonen wegens omkoping in het buitenland, zie OESO, *Phase Ibis Report: Slovak Republic* (2017). De vierde evaluatieronde met betrekking tot de uitvoering van het OESO-corruptieverdrag in Slowakije staat gepland voor 2025. Daarbij zullen de maatregelen worden geëvalueerd die zijn genomen om de bij eerdere evaluaties en handhavingsacties vastgestelde tekortkomingen aan te pakken.

¹²⁶ Het bureau voor de bescherming van klokkenluiders is opgericht bij Wet nr. 54/2019 Coll. inzake de bescherming van klokkenluiders, die sinds maart 2019 van kracht is.

¹²⁷ Bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 19; *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 8.

¹²⁸ De personeels- en bedrijfskosten zullen ongeveer 1,1 miljoen EUR per jaar bedragen.

¹²⁹ Slowakije beschikt sinds 2019 over een afzonderlijke wet inzake de bescherming van klokkenluiders (Wet nr. 54/2019 Coll.).

¹³⁰ Informatie die de regering in het kader van het bezoek aan Slowakije heeft verstrekt.

aangestuurde proces zijn aan de gang. Er zijn verschillende pogingen ondernomen om wetgeving aan te nemen, maar tot op heden is lobbywerk nog steeds niet gereguleerd in Slowakije¹³². Daardoor ontbreekt het aan wettelijke definities van lobbyisten, lobbyactiviteiten en lobbydoelstellingen, aan doeltreffende sancties voor onrechtmatige lobbyactiviteiten en aan een wetgevingsvoetafdruk¹³³. Aanverwante wetten en instrumenten maken het echter mogelijk de opmerkingen van de belanghebbenden te volgen en na te gaan in hoeverre die zijn verwerkt in een wetgevingsontwerp¹³⁴. Voor 2021 staan ook een gedragscode voor parlementsleden¹³⁵ en de invoering van een wettelijke regeling met voorschriften voor de periode na uitdiensttreding (“draaideurpraktijken”) gepland¹³⁶. De wet inzake de bescherming van het algemeen belang is gewijzigd en bevat nu de verplichting om geschenken en andere voordelen en het gebruik van roerende en onroerende goederen te melden¹³⁷.

De regering is voornemens een nieuw, centraal bureau op te richten voor het toezicht op en de verificatie van vermogensbestanddelen, waaronder van topambtenaren. Het regeringsbureau schetst momenteel met het parlement de contouren van een wetgevingsvoorstel voor de oprichting van een centraal bureau¹³⁸. Tot nu toe is het systeem van vermogensverklaringen voor parlementsleden, rechters, aanklagers en ambtenaren decentraal georganiseerd. Begin 2021 werden grote veranderingen gemeld bij de publicatie van

¹³¹ Slowaakse regering, wetgevingsplanning van de Slowaakse regering voor 2021, https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletsel_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&processDetail_WAR_portletsel_file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portletsel_action=getFile

¹³² *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 8.

¹³³ Zie Greco, *Fourth Evaluation Round, Slovak Republic — Addendum to the Second Compliance Report* (2019), punt 8, en Greco, *Fourth Evaluation Round — Evaluation Report Slovak Republic* (2013), punt 25 (met betrekking tot leden van het parlement). Greco, *Fifth Evaluation Round — Evaluation Report, Slovak Republic* (2019), punt 89 (met betrekking tot hoge leidinggevende functies bij de centrale overheid); Greco, *Fourth Evaluation Round (2019), Addendum to the Second Compliance Report, Slovak Republic*.

¹³⁴ Hierbij gaat het onder meer om de krachtige wet inzake vrijheid van informatie en Constitutionele wet nr. 357/2004 Coll. inzake belangenconflicten.

¹³⁵ De gedragscode voor parlementsleden zal deel uitmaken van het wetsontwerp inzake de lobbyactiviteiten van het regeringsbureau. Bij de wijziging van de ambtenarenwet in 2019 zijn een gedragscode voor overheidsfunctionarissen en een systeem voor de beoordeling van de naleving ervan geïntroduceerd, decreet nr. 400/2019 betreffende de gedragscode voor overheidsfunctionarissen. Zie wat betreft de invoering van een gedragscode voor parlementsleden ook Greco, *Fourth Evaluation Round, Second Addendum to the Second Compliance Report — Slovak Republic* (2021).

¹³⁶ Bijdrage van Slowakije voor het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 19, en informatie ontvangen van de afdeling corruptiepreventie van de regering in het kader van het bezoek aan Slowakije. Er zijn regels inzake de periode na uitdiensttreding opgenomen in de wet inzake belangenconflicten. Die zijn van toepassing op ambtenaren met een leidinggevende functie en op leden van een collectief besluitvormingsorgaan, maar blijken een beperkt toepassingsgebied te hebben. Zie Greco, *Fifth Evaluation Round — Evaluation Report Slovak Republic* (2019), punten 127–128.

¹³⁷ Constitutionele wet nr. 357/2004 inzake de bescherming van het algemeen belang bij de uitoefening van openbare functies, zoals gewijzigd bij Constitutionele wet nr. 545/2005. Het huidige regeerakkoord voorziet met name in verdere uitgebreide wijzigingen van deze wet en van de regels voor geschenken aan parlementsleden om het resterende probleem met betrekking tot drempels ten opzichte van het minimumloon aan te pakken. Zie Greco, *Fourth Evaluation Round: Second Addendum to the Second Compliance Report — Slovak Republic* (2021), punten 20 en 21. Zie ook Greco, *Slovakia: GRECO regrets slow progress in prevention corruption of parliamentarians, judges and prosecutors* (2021).

¹³⁸ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije. Zie ook het *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 8–9.

de vermogensverklaringen van de parlementsleden voor 2019, die in augustus 2020 moesten worden ingediend. Die vertragingen hielden verband met de COVID-19-pandemie en de lopende boeteprocedures wegens niet-naleving¹³⁹.

De financiering van politieke partijen is transparant, maar het toezicht erop kan worden versterkt. De belangrijkste wet waarin regels zijn vervat voor de financiering van politieke partijen in Slowakije is de wet inzake politieke partijen en bewegingen¹⁴⁰. Voor donaties aan politieke partijen geldt een maximum van 5 000 EUR in contanten per jaar, terwijl er in verkiezingstijd geen limiet geldt. Donaties van buitenlandse entiteiten en anonieme sponsors zijn verboden. Bij niet-naleving kan de staatscommissie voor verkiezingen en controle op de financiering van politieke partijen een boete uitschrijven ten belope van het dubbele van de inkomsten uit de donatie of de gratis dienst. Politieke partijen moeten jaarlijks bij de staatscommissie verslag uitbrengen over hun financiën. De financiële verslagen worden openbaar gemaakt. De nationale raad van de Slowaakse Republiek ziet toe op deze verslagen, die informatie moeten bevatten over de financiering van verkiezingscampagnes en over de identiteit van de donateurs¹⁴¹. De toezichthoudende instanties beschikken over beperkte personele middelen en er is bezorgdheid geuit over de politieke benoemingen binnen deze instanties¹⁴². In twee dagen tijd is een wetsvoorstel aangenomen waarmee de regels voor campagnefinanciering voor de verkiezingen van 2020 zijn aanscherpt door beperkingen in te stellen voor donaties¹⁴³. De wet heeft met name gevolgen voor pas opgerichte partijen en daarom hebben nieuwe partijen, het maatschappelijk middenveld en de media hun zorgen geuit over de eerlijke concurrentie tussen partijen.

De COVID-19-pandemie heeft volgens het Openbaar Ministerie geen specifieke gevolgen gehad voor het aantal corruptiegevallen, de opsporing van corruptie of de inspanningen ter bestrijding ervan in Slowakije. Doordat verschillende processen vanwege de COVID-19-pandemie zijn uitgesteld, is de achterstand bij de behandeling van zaken opgelopen¹⁴⁴. Sectoren met een hoog risico die vóór de pandemie al vatbaar waren voor corruptie, bleven ook tijdens de pandemie corruptiegevoelig, waaronder de sector van de overheidsopdrachten en de gezondheidszorg. In die laatste sector bestaat een verhoogd risico op fraude met subsidies in verband met de pandemie en doet dergelijke fraude zich vaker voor¹⁴⁵. In het kader van het sectorale anticorruptieprogramma van het ministerie van Volksgezondheid¹⁴⁶ werd een specifieke werkgroep opgericht om de corruptierisico's in het kader van de COVID-19-pandemie te beoordelen. Daarbij werden twee risicogebieden vastgesteld met betrekking tot niet-subsidiabele kostenaanvragen en dubbele terugbetalingsaanvragen¹⁴⁷. In een poging de termijn voor de inkoop van goederen, diensten en bouwwerkzaamheden tijdens de pandemie te verkorten, heeft de regering een

¹³⁹ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije. Een kwart van de parlementsleden (381) had in januari 2021 nog geen vermogensverklaring ingediend bij de parlementaire commissie.

¹⁴⁰ Wet nr. 85 inzake politieke partijen en bewegingen van 2005 (zoals gewijzigd in 2019).

¹⁴¹ Artikel 22, lid 5, van Wet nr. 85 inzake politieke partijen en bewegingen van 2005 (zoals gewijzigd in 2019).

¹⁴² Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁴³ Wet nr. 85 inzake politieke partijen en bewegingen van 2005 (zoals gewijzigd in 2019). Door het wetsvoorstel werden de inkomsten van partijen uit donaties en leningen beperkt tot 3,5 miljoen EUR in vier jaar tijd en werd een maximum van 10 000 EUR per persoon vastgesteld voor de jaarlijkse donaties van partijleden.

¹⁴⁴ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije. Zie ook hoofdstuk I.

¹⁴⁵ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁴⁶ Het programma is beschikbaar op: <https://www.health.gov.sk/Zdroje/?dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>

¹⁴⁷ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

wetsvoorstel¹⁴⁸ geformuleerd tot wijziging van de wet inzake overheidsopdrachten. Het voorstel is evenwel in mei 2021 herzien naar aanleiding van een openbaar verzoekschrift en kritiek omdat het bureau voor overheidsopdrachten was uitgesloten van de oorspronkelijk geplande evaluatieprocedure en de overheid dus geen zeggenschap had over opdrachten die een hoge waarde vertegenwoordigen¹⁴⁹. Volgens het maatschappelijk middenveld komt het herziene wetgevingsvoorstel tegemoet aan de in het verzoekschrift geuite zorgen, zorgt het voor meer transparantie en publieke controle en leidt het zo tot een lager corruptierisico¹⁵⁰.

III. MEDIAPLURIFORMITEIT EN -VRIJHEID

Het recht om meningen te uiten in woord, geschrift, beeld of op enigerlei andere wijze, het recht om ideeën en informatie te zoeken, te ontvangen en te verspreiden alsook het recht op toegang tot informatie zijn verankerd in de Slowaakse grondwet. Het recht op toegang tot informatie is uitgedrukt in de wet op de vrijheid van informatie¹⁵¹. De omroep- en doorgiftewet¹⁵² is gericht op het waarborgen van de pluriformiteit van informatie, terwijl in de perswet¹⁵³ regels zijn neergelegd met betrekking tot de pers en journalisten¹⁵⁴. Momenteel wordt er wetgeving behandeld om de omroep- en doorgiftewet in overeenstemming te brengen met de richtlijn audiovisuele mediadiensten¹⁵⁵.

De raad voor omroep en doorgifte werkt autonoom¹⁵⁶. Aangezien de omroepraad over zijn eigen begroting beschikt, de toegewezen middelen toereikend worden geacht voor de uitvoering van zijn taken¹⁵⁷ en er duidelijke wettelijke regels gelden voor de benoeming en het ontslag van de leden van de raad¹⁵⁸, wordt in de *Media Pluralism Monitor 2021*¹⁵⁹ (monitor voor de pluriformiteit van de media 2021) geconcludeerd dat de onafhankelijkheid van de raad over het algemeen gewaarborgd is, hoewel incidentele politieke benoemingen een probleem blijven.

¹⁴⁸ Vicepremier van de Slowaakse Republiek, wetsontwerp tot wijziging van Wet nr. 343/2015 Coll. inzake overheidsopdrachten en houdende wijziging van bepaalde wetten, zoals gewijzigd, https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletsel_fileCoaddr=COO.2145.1000.3.4149284&processDetail_WAR_portletsel_file=03_vlastny_material_zvo_final.docx&processDetail_WAR_portletsel_action=getFile

¹⁴⁹ Volgens het voorstel zou de evaluatie van de aanbestedingsprocedure in plaats daarvan rechtstreeks door de rechter worden onderzocht. Bezwaren tegen bijvoorbeeld aanbestedingsvoorwaarden zouden geen opschortende werking hebben indien zij voor de rechter worden gebracht en het zou mogelijk zijn contracten te ondertekenen voordat de rechter uitspraak doet.

¹⁵⁰ Transparency International Slowakije, informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁵¹ Wet nr. 211/2000 Coll. inzake de vrijheid van informatie.

¹⁵² Wet nr. 308/2000 Coll., omroep- en doorgiftewet.

¹⁵³ Wet nr. 167/2008 Coll., perswet.

¹⁵⁴ Slowakije is twee plaatsen gezakt op de *World Press Freedom Index* van Reporters Without Borders en staat nu op de 35e plaats wereldwijd en op de 17e plaats in de EU. De daling is met name veroorzaakt door de verbale agressie van politici tegen journalisten en mediabedrijven.

¹⁵⁵ Richtlijn (EU) 2018/1808 van 14 november 2018.

¹⁵⁶ Voor meer informatie, zie *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 9.

¹⁵⁷ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁵⁸ De raad telt negen leden, die door de nationale raad van de Slowaakse Republiek (het parlement) worden verkozen en ontheven uit hun functie.

¹⁵⁹ *Media Pluralism Monitor 2021*, verslag over Slowakije, blz. 10.

Naar verwachting zal bij een wetsvoorstel tot wijziging van de omroep- en doorgiftewet een kader worden vastgesteld om transparantie inzake media-eigendom te waarborgen. Het wetsvoorstel, dat naar verwachting tegen het einde van 2021 zal worden aangenomen¹⁶⁰, zal vermoedelijk bepalingen bevatten inzake transparantie over de eigendomsstructuur en de uiteindelijke begunstigden, zoals bepaald in de richtlijn audiovisuele mediadiensten. In afwachting daarvan wordt in de *Media Pluralism Monitor 2021* opnieuw¹⁶¹ geconcludeerd dat er op dit gebied door het ontbreken van regelgeving een groot risico blijft bestaan¹⁶². De omroep- en doorgiftewet bevat plafonds en beperkingen om een hoge mate van horizontale eigendomsconcentratie op de televisie- en radiomarkten te voorkomen. Een gebrek aan gegevens over inkomsten en marktaandeel op het gebied van kijkcijfers bemoeilijkt echter de beoordeling van de werkelijke situatie¹⁶³.

Verschillende personen die betrokken waren bij de moord op onderzoeksjournalist Ján Kuciak en zijn verloofde Martina Kušnírová in 2018 zijn veroordeeld. Drie personen zijn door de speciale strafrechtbank veroordeeld tot gevangenisstraffen van 15 tot 25 jaar. Tegen een van de vonnissen is door de verdachte beroep ingesteld. De openbaar aanklager is in beroep gegaan tegen de vrijspraken van de vermeende opdrachtgevers van de moordaanslag door de rechtbank van eerste aanleg¹⁶⁴. Op 15 juni 2021 heeft het hooggerechtshof de vrijspraken in eerste aanleg van de speciale strafrechtbank nietig verklaard en de zaak naar dit laatste gerecht terugverwezen. Het hooggerechtshof bevestigde ook de gevangenisstraf van 25 jaar die was uitgesproken tegen een van de andere verdachten¹⁶⁵.

Er zijn berichten over verbale aanvallen op journalisten en mediakanalen door politici van zowel regerings- als oppositiepartijen. Journalisten zijn ervan beschuldigd laster te verspreiden en de werkzaamheden van de regering te ondermijnen tijdens de COVID-19-pandemie. Sinds september 2020 heeft het platform van de Raad van Europa ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten een waarschuwing over Slowakije gepubliceerd¹⁶⁶ met betrekking tot het in de gaten houden van een krantenjournalist door onbekenden¹⁶⁷. De wetgeving die is voorgesteld om de bescherming van journalisten te versterken, is uitgesteld vanwege de COVID-19-pandemie¹⁶⁸. De voorstellen voorzien in een omschrijving van de status van journalisten, de bescherming van journalistieke bronnen en betere toegang tot informatie. Voorts bereidt de regering wijzigingen voor van de thans strenge Slowaakse strafwetgeving inzake smaad om

¹⁶⁰ Bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 26; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁶¹ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 9.

¹⁶² *Media Pluralism Monitor 2021*, verslag over Slowakije, blz. 11–12.

¹⁶³ *Media Pluralism Monitor 2021*, verslag over Slowakije, blz. 12.

¹⁶⁴ Het Media Freedom Rapid Response Platform noemde de vrijspraak een aanfluiting van de rechtspraak en was ingenomen met het besluit van de openbaar aanklager om in hoger beroep te gaan.

¹⁶⁵ Informatie ontvangen van de Slowaakse autoriteiten.

¹⁶⁶ Raad van Europa, Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten.

¹⁶⁷ Slowakije heeft in reactie op deze waarschuwing aangegeven dat onmiddellijk een politieonderzoek naar de zaak is ingesteld.

¹⁶⁸ De aanneming ervan staat eind 2021 gepland. Informatie verstrekt tijdens het bezoek aan het land, 22 april 2021.

journalisten waarborgen te bieden. Er is geen steunregeling voor de nieuwsmedia opgezet om de effecten van de COVID-19-pandemie tegen te gaan¹⁶⁹.

IV. ANDERE INSTITUTIONELE KWESTIES IN VERBAND MET CONTROLES EN WAARBORGEN

Slowakije is een parlementaire republiek waar de nationale raad (het parlement) het enige constitutionele en wetgevende orgaan is¹⁷⁰. Het recht om wetgeving in te voeren behoort toe aan de commissies van het parlement, de individuele parlementsleden en de regering¹⁷¹. Het grondwettelijk hof beslist of de wetten in overeenstemming zijn met de grondwet, de grondwettelijke besluiten en de internationale overeenkomsten en ziet toe op de eerbiediging van de grondrechten en grondwettelijke rechten. Onafhankelijke autoriteiten spelen ook een rol bij de bescherming van de grondrechten.

Er zijn zorgen geuit over de inclusiviteit van het wetgevingsproces. De recente grondwetswijziging (zie hoofdstuk I) werd aangekondigd in het regeerakkoord van april 2020 en werd, na een presentatie aan diverse belanghebbenden¹⁷² en een schriftelijke openbare raadpleging in juli 2020, begin oktober 2020 aan het parlement voorgelegd en in december 2020 goedgekeurd. De belanghebbenden hebben laten weten bezorgd te zijn over het ontbreken van een uitgebreid en geïnformeerd debat over de hoofdlijnen van de hervorming en over het feit dat de Commissie van Venetië niet is geraadpleegd, gelet op de reikwijdte en het belang van de hervorming¹⁷³. Zij hebben onderstreept hoe belangrijk het is dat aan grondwetswijzigingen een open en tijdig openbaar debat voorafgaat, waarbij de belanghebbenden en het maatschappelijk middenveld worden betrokken, in overeenstemming met de Europese normen¹⁷⁴. De belanghebbenden hebben ook hun bezorgdheid geuit over hun gebrekkige betrokkenheid bij andere wetgevingsprocessen¹⁷⁵ en over het gebruik van versnelde procedures in het parlement, die ook zijn gevolgd voor wetten die niet strikt verband hielden met de pandemie¹⁷⁶.

¹⁶⁹ Volgens de Slowaakse autoriteiten kwamen journalisten in aanmerking voor financiële steun in het kader van de bestaande regeling gericht op de culturele en de creatieve sector.

¹⁷⁰ Artikel 72 van de Slowaakse grondwet.

¹⁷¹ Artikel 87 van de Slowaakse grondwet.

¹⁷² Het hervormingsvoorstel is voorgelegd aan de voorzitter van de raad voor de rechtspraak, de president van het hooggerechtshof, de president van het grondwettelijk hof, het Openbaar Ministerie, de ombudsdienst en vertegenwoordigers van juridische organisaties.

¹⁷³ De belanghebbenden hadden tijdens de zomervakantie 15 werkdagen de gelegenheid om opmerkingen te plaatsen bij het ontwerp in het kader van een schriftelijke openbare raadpleging. De belanghebbenden hadden ook kritiek op de duur en de timing van de openbare raadpleging. Zie de opmerkingen die in het kader van de openbare raadpleging zijn ingediend door het Openbaar Ministerie, de faculteit Rechten van de Comenius-universiteit in Bratislava, de Slowaakse orde van advocaten en de raad voor de rechtspraak, beschikbaar op: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/267>; open oproep van Slowaakse advocaten, beschikbaar op: <https://pravnystat.eu/en/>, ingediend als bijdrage aan de raadpleging van belanghebbenden met het oog op het verslag over de rechtsstaat 2021.

¹⁷⁴ Commissie van Venetië (19 januari 2010), *Report on Constitutional Amendment*, CDL-AD(2010)001, punt 205; Commissie van Venetië, *Second interim opinion on constitutional reforms in the Republic of Armenia*, CDL-AD(2005)016, punt 31.

¹⁷⁵ Bijdrage van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 19; bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 293.

¹⁷⁶ Bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 298; bijdrage van de Slowaakse orde van advocaten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 3; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

De in 2020 aangekondigde plannen om het wetgevingsproces te verbeteren en de transparantie, de efficiëntie en de verantwoordingsplicht van het openbaar bestuur te versterken, zijn nog niet verwezenlijkt¹⁷⁷. De in april 2021 aangetreden nieuwe regering heeft in haar regeerakkoord de toezeggingen van de vorige regering¹⁷⁸ overgenomen om de procedure voor de opstelling en vaststelling van wetgeving te verbeteren, de transparantie, efficiëntie en verantwoordingsplicht van het openbaar bestuur te versterken, de toegang tot informatie te verruimen en de openbaarheid van bestuur breder toe te passen. Ook heeft zij de toezegging overgenomen om de bevoegdheden van de hoge rekenkamer te versterken¹⁷⁹. In dit verband zijn nog geen voorstellen ingediend en zijn de belanghebbenden nog niet geraadpleegd. De regering werkt aan een wijziging van de wet op de vrije toegang tot informatie¹⁸⁰.

In de grondwetswijziging is uitdrukkelijk bepaald dat het grondwettelijk hof niet bevoegd is om constitutionele wetgeving te toetsen. In het verleden heeft het grondwettelijk hof de bevoegdheid om de grondwettigheid van de constitutionele wetten te toetsen eenmaal gebruikt om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te beschermen¹⁸¹. In de recent gewijzigde tekst van de grondwet (zie hoofdstuk I) wordt het hof uitdrukkelijk verboden de grondwettigheid van dergelijke wetten te toetsen. De belanghebbenden hadden kritiek op deze wijziging¹⁸². De grondwettigheid van de wijziging is aangevochten bij het grondwettelijk hof, waar deze kwestie nog in behandeling is¹⁸³.

Het parlement heeft de wetgeving betreffende de noodtoestand gewijzigd om verlenging ervan na negentig dagen mogelijk te maken. Het parlement heeft zijn werkzaamheden tijdens de noodtoestand zonder al te grote hinder voortgezet¹⁸⁴. De noodtoestand biedt de regering de mogelijkheid verordeningen uit te vaardigen om bepaalde rechten en vrijheden in te perken, zoals de vrijheid van verplaatsing¹⁸⁵. De regering kan de noodtoestand uitroepen voor de duur van maximaal negentig dagen, overeenkomstig de in het constitutioneel recht neergelegde voorwaarden¹⁸⁶. De noodtoestand gold van 16 maart 2020 tot en met 13 juni 2020¹⁸⁷ en vervolgens heeft de regering opnieuw de noodtoestand uitgeroepen per 1 oktober 2020. In december 2020 heeft het parlement de desbetreffende wetgeving gewijzigd om de

¹⁷⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 11–13.

¹⁷⁸ Regeerakkoord van de regering van de Slowaakse Republiek voor 2020–2024 van 19 april 2020.

¹⁷⁹ Regeerakkoord van de regering van de Slowaakse Republiek voor 2021–2024, blz. 13–17.

¹⁸⁰ Wetsvoorstel nr. PI/2020/146 tot wijziging van Wet nr. 211/2000 Coll. inzake vrije toegang tot informatie en tot wijziging van bepaalde wetten (wet op de vrijheid van informatie), zoals gewijzigd, en tot wijziging van bepaalde wetten.

¹⁸¹ Zie het arrest van 30 januari 2019 in de zaak Pl ÚS 21/2014-96. De wijziging is een reactie op dit arrest; informatie ontvangen in het kader van een vervolgbijeenkomst naar aanleiding van het verslag over de rechtsstaat 2020.

¹⁸² Open oproep van Slowaakse advocaten, beschikbaar op: <https://pravnystat.eu/en/>, ingediend als bijdrage aan de raadpleging van belanghebbenden met het oog op het verslag over de rechtsstaat 2021, punt 1; zie ook de verklaring van de president van het grondwettelijk hof van 3 december 2020 in het parlement, waarin hij zijn bezorgdheid uit over de wijziging en de parlementsleden verzoekt dit punt te heroverwegen; beschikbaar op <https://tv.nrsr.sk/videokanal/osoba/8/Ivan.Fiacan?id=233541>

¹⁸³ Dossierr. 2879/2020.

¹⁸⁴ De parlementsleden mochten de zittingen persoonlijk bijwonen, met uitzondering van de leden die vanwege de COVID-19-maatregelen in zelfisolatie moesten gaan. Sommige vergaderingen vonden plaats in een hybride vorm, waarbij verscheidene parlementsleden de vergadering fysiek bijwoonden en andere via een videoverbinding. Bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 37.

¹⁸⁵ Artikel 5, lid 3, van Wet nr. 227/2002 inzake de staatsveiligheid.

¹⁸⁶ Artikel 5, lid 1, van Wet nr. 227/2002 inzake de staatsveiligheid.

¹⁸⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 12.

regering in staat te stellen de noodtoestand steeds met veertig dagen te verlengen, onder voorbehoud van goedkeuring achteraf door het parlement¹⁸⁸. De noodtoestand werd op 15 mei 2021 opgeheven. Het grondwettelijk hof is bevoegd om te toetsen of het uitroepen en verlengen van de noodtoestand in overeenstemming is met de grondwet¹⁸⁹. De belanghebbenden hebben echter opgemerkt dat de termijn voor een dergelijke toetsing krap is¹⁹⁰. Het grondwettelijk hof is verzocht na te gaan of het uitroepen van de noodtoestand en een van de verlengingen ervan in overeenstemming waren met de grondwet, en in beide gevallen bevestigde het hof de verenigbaarheid ervan met de toepasselijke wetgeving¹⁹¹. Het grondwettelijk hof heeft voorts verscheidene in het kader van de pandemie genomen maatregelen getoetst en duidelijkheid verschaft over vraagstukken met betrekking tot de bevoegdheid van gewone rechtbanken om uitspraak te doen over dergelijke maatregelen. Naar aanleiding van latere wetswijzigingen¹⁹² werd echter betwijfeld of het recht op rechterlijke toetsing van bepaalde maatregelen wel voldoende gewaarborgd was¹⁹³.

De ombudsdienst en het nationale centrum voor de mensenrechten hebben zich tijdens de pandemie actief ingezet voor de bescherming van de burgerrechten. De ombudsdienst is een onafhankelijk orgaan dat belast is met de bescherming van de grondrechten en de fundamentele vrijheden in procedures met overheidsinstanties en andere overheidsorganen; het Slowaakse nationale centrum voor de mensenrechten is het bevoegde nationale instituut voor de mensenrechten en het orgaan voor de bevordering van gelijke behandeling in Slowakije¹⁹⁴. Tijdens de COVID-19-pandemie zag de ombudsdienst het aantal klachten toenemen met bijna 50 % en steeg ook het aantal verzoeken van burgers om advies over de COVID-19-maatregelen¹⁹⁵. De werklast van het nationale centrum voor de mensenrechten was vergelijkbaar met de afgelopen jaren, met dien verstande dat de meeste klachten nu betrekking hadden op de maatregelen in verband met de pandemie¹⁹⁶. De instellingen hebben inbreuken vastgesteld op verschillende terreinen, bijvoorbeeld met betrekking tot de door de staat opgelegde quarantaine van personen die uit het buitenland terugkeren, de isolatie van hele Roma-nederzettingen en beperkingen van de toegang tot gezondheidszorg en van het recht op onderwijs¹⁹⁷.

¹⁸⁸ Artikel 5, lid 2, van Wet nr. 227/2002 inzake de staatsveiligheid. Het parlement moet de verlenging binnen twintig dagen na de inwerkingtreding ervan goedkeuren en zo niet, dan wordt de noodtoestand beëindigd. Verlenging is alleen toegestaan indien de noodtoestand is uitgeroepen in het kader van een pandemie. Zie ook de bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 296–297.

¹⁸⁹ Artikel 129, lid 6, van de grondwet.

¹⁹⁰ Het verzoekschrift moet worden ingediend binnen vijf dagen na het uitroepen/verlengen en het hof moet binnen tien dagen na de inleiding van de procedure uitspraak doen. Artikelen 193 en 195 van Wet nr. 314/2002 inzake het grondwettelijk hof. Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁹¹ Arresten van het grondwettelijk hof van 14 oktober 2020, Pl ÚS 22/2020, en van 31 maart 2021, Pl ÚS 2/2021.

¹⁹² Wijziging van Wet nr. 355/2007.

¹⁹³ Indiening door de ombudsdienst bij het grondwettelijk hof van 10 februari 2021, dossiernr. 268/2021, blz. 26–35.

¹⁹⁴ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 12–13.

¹⁹⁵ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁹⁶ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije.

¹⁹⁷ Jaarverslag over de activiteiten van de ombudsdienst (2020), dat op 7 mei 2021 in het parlement werd besproken en bij stemming verworpen; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije; jaarverslag van het Slowaakse nationale centrum voor de mensenrechten over de eerbiediging van de mensenrechten; bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 309–312.

Het rechtskader voor maatschappelijke organisaties is nog steeds gunstig, maar er is bezorgdheid ontstaan over de beperking van de financiering van bepaalde ngo's¹⁹⁸. De nieuwe regering heeft de toezegging om het maatschappelijk middenveld verder te versterken, overgenomen¹⁹⁹. In december 2020 is een nieuw register van niet-gouvernementele organisaties zonder winstoogmerk²⁰⁰ gelanceerd. Dit openbare register, waarin alle in Slowakije actieve organisaties worden vermeld die in de desbetreffende wet zijn gedefinieerd, heeft tot doel de transparantie verder te verbeteren. Belanghebbenden hebben hun bezorgdheid geuit over de verbale agressie van overheidsinstanties en politici tegen activisten en maatschappelijke organisaties²⁰¹ en over de opzettelijke bezuiniging op de overheidsmiddelen voor organisaties die gendergelijkheid bevorderen²⁰². Bovendien zijn de activiteiten van een aantal maatschappelijke organisaties onder druk komen te staan door de COVID-19-pandemie en hebben belanghebbenden hun grote zorgen geuit over de algemene gevolgen van de pandemie voor de financiële situatie van ngo's²⁰³.

¹⁹⁸ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*, blz. 14.

¹⁹⁹ Regeerakkoord van de regering van de Slowaakse Republiek voor 2021–2024, blz. 16–17.

²⁰⁰ Ingevoerd bij Wet nr. 346/2018 inzake het register van niet-gouvernementele organisaties zonder winstoogmerk; het register is beschikbaar op: <https://ives.minv.sk/rmno/?lang=sk>

²⁰¹ Bijdrage van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 13–14, en bijdrage van het ENNHRI aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 294.

²⁰² Het ministerie van Arbeid, Sociale Zaken en Gezin heeft de subsidies voor de bevordering van gendergelijkheid in 2020 herverdeeld ten gunste van conservatieve pro-life-organisaties, die zich over het algemeen niet bezighouden met gendergelijkheidskwesties. Daarnaast wordt sinds de aanneming van de wet van 17 december 2020 tot wijziging van Wet nr. 544/2010 Coll. inzake subsidies niet langer steun verleend voor gendergelijkheid, maar in plaats daarvan voor gelijke kansen op het werk en aan organisaties die het huwelijk en gezinswaarden bevorderen. Zie de bijdragen aan het verslag over de rechtsstaat van 2021 van het Europees netwerk van nationale mensenrechteninstellingen (ENNHRI), blz. 294, de Civil Liberties Union for Europe, blz. 14, en het ENNHRI, blz. 294–295.

²⁰³ Ondanks de inzet van de regering, die 1,1 miljoen EUR aan extra steun heeft verleend voor activiteiten die ngo's ondernemen om de gevolgen van de COVID-19-pandemie te verzachten, persbericht van het ministerie van Regionale Ontwikkeling van 12 augustus 2020, vicepremier Remišová: 1,1 miljoen EUR aan steun voor niet-gouvernementele organisaties in de strijd tegen COVID-19; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Slowakije. Zie ook de bijdragen van Via Iuris (Civil Liberties Union for Europe) aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15–17.

Bijlage I: lijst van bronnen in alfabetische volgorde*

* De lijst van de bijdragen die zijn ontvangen in het kader van de raadpleging voor het verslag over de rechtsstaat 2021 is te vinden op <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>

Adviesraad van Europese rechters (2007), *Opinion No. 10*.

Adviesraad van Europese rechters (2016), *Opinion No. 19*.

Aktuality.sk (2021), *NAKA opät' zadržala finančníka Kvietika aj viacero ľudí zo Slovenského pozemkového fondu* (het nationale agentschap voor misdaadbestrijding heeft financier Kvietik en verschillende medewerkers van het Slowaakse grondfonds opnieuw in hechtenis genomen), <https://www.aktuality.sk/clanok/892385/naka-opat-zadrzala-financnika-martina-kvietika>

Bureau van de Adviesraad van Europese rechters (2020), *Opinion of 9 December 2020*, CCJE-BU(2020)3.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2021), *Media Pluralism Monitor 2021*.

Civil Liberties Union for Europe (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Communicatieplatform van Slowaakse rechters en de vereniging van Slowaakse rechters (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Directoraat-generaal Communicatie (2019), *Flash Eurobarometer 482: businesses' attitudes towards corruption in the EU*.

Directoraat-generaal Communicatie (2020), *Special Eurobarometer 502: corruption*.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 15 september 2015, Javor en Javorova, 42360/10, stand van de uitvoering, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7717>

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 24 juli 2012, Maxian en Maxianova, 44482/09, stand van de uitvoering, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7711>

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 27 juni 2017, Ivan, 57405/15, stand van de uitvoering, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-47309>

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 31 augustus 2018, Balogh e.a., 35142/15, stand van de uitvoering, <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-51541>

Europees Hof voor de Rechten van de mens, arrest van 9 maart 2021, Bilgen/Turkije, 1571/07.

Europees netwerk van nationale mensenrechteninstellingen (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Europees Netwerk van Raden voor de rechtspraak (2012–2013), *Minimum Standards regarding the evaluation of professional performance and the irremovability of members of the judiciary*.

Europese Commissie (2020), *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Slowakije*.

Europese Commissie (2021), *EU-scorebord voor justitie*.

Europese Commissie (2021), persbericht nr. 03/2021, *OLAF closes cases on EU agricultural funds in Slovakia*, https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/21-01-2021/olaf-closes-cases-eu-agricultural-funds-slovakia_en

Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie van de Raad van Europa (2017), in opdracht van de Europese Commissie, *Efficiency and quality of the Slovak judicial system, Assessment And recommendations on the basis of CEPEJ tools*, CEPEJ-COOP(2017)14.

Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie van de Raad van Europa (2020), in opdracht van de Europese Commissie, *CEPEJ Experts' review of the Judicial Map Reform in the Slovak Republic*.

Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie van de Raad van Europa, in opdracht van de Europese Commissie, *Annual Study*.

Greco (2019), *Fifth Evaluation Round — Evaluation Report, Slovak Republic*.

Greco (2019), *Fourth Evaluation Round, Addendum to the Second Compliance Report, Slovak Republic*.

Greco (2021), *Fourth Evaluation Round, Second Addendum to the Second Compliance Report, Slovak Republic*.

Greco (2021), *Slovakia: GRECO regrets slow progress in prevention corruption of parliamentarians, judges and prosecutors*, <https://www.coe.int/en/web/portal/-/slovakia-greco-regrets-slow-progress-in-preventing-corruption-of-parliamentarians-judges-and-prosecutors>

Grondwettelijk hof van de Republiek Slowakije, arrest van 14 oktober 2020, PI ÚS 22/2020.

Grondwettelijk hof van de Republiek Slowakije, arrest van 30 januari 2019, PI ÚS 21/2014-96.

Grondwettelijk hof van de Republiek Slowakije, arrest van 31 maart 2021, PI ÚS 2/2021.

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 18 mei 2021, gevoegde zaken met betrekking tot Roemenië C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 en C-397/19.

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 20 april 2021, Republika, C-896/19.

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU.

OESO (2012), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3: Slovak Republic*.

OESO (2014), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Follow-Up to the Phase 3 Report and Recommendation: Slovak Republic*.

OESO (2017), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 1bis Report: Slovak Republic*.

Ombudsdienst (2020), *Správa o činnosti verejného ochrancu práv za obdobie roka 2020* (Jaarverslag over de activiteiten van de ombudsdienst), https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf

Raad van Europa (2020), *Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad van 20 mei 2020 over het nationale hervormingsprogramma 2020 van Slowakije en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2020 van Slowakije* (COM(2020) 525 final).

Raad van Europa, Comité van Ministers (2010), *Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities*.

Raad van Europa, Commissie van Venetië (2005), *Second interim opinion on constitutional reforms in the Republic of Armenia*, CDL-AD(2005)016.

Raad van Europa, Commissie van Venetië (2010), *Report on Constitutional Amendment*, CDL-AD(2010)001.

Raad van Europa, Commissie van Venetië (2013), *Opinion on the Draft Amendments to the Organic Law on Courts of General Jurisdiction of Georgia*, CDL-AD(2013)007-e.

Slowaaks ministerie van Justitie, Analysecentrum (2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* (aanbevelingen voor de opstelling van een nieuwe gerechtelijke kaart), http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf

Slowaaks ministerie van Justitie, Analysecentrum (2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* (aanbevelingen voor de opstelling van een nieuwe gerechtelijke kaart), http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf

Slowaaks ministerie van Justitie, Analysecentrum (2020), *Reforma súdnej mapy* (hervorming van de gerechtelijke kaart), http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/Reforma_sudnej_mapy_na_citanie.pdf

Slowaaks ministerie van Justitie, *Časová os tvorby súdnej mapy* (tjdpad van de uitwerking van de hervorming van de gerechtelijke kaart), http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf

Slowaaks ministerie van Volksgezondheid, *Rezortný protikorupčný program* (sectoraal corruptiebestrijdingsprogramma), <https://www.health.gov.sk/Zdroje/?/dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>

Slowaaks ministerie voor Regionale Ontwikkeling (2020), persbericht, Vicepremier Remišová: 1,1 miljoen EUR aan steun voor niet-gouvernementele organisaties in de strijd tegen COVID-19 (*Vicepremiérka Remišová: 1,1 milióna eur na pomoc mimovládnyh organizáciám v boji s COVID-19*), <https://www.mirri.gov.sk/aktuality/podpredsednicka-vlady/vicepremierka-remisova-1-1-miliona-eur-na-pomoc-mimovladnym-organizaciam-v-boji-s-covid-19/>

Slowaaks nationaal centrum voor de mensenrechten (2019), *Správa o dodržiavani ľudských práv* (jaarverslag inzake de eerbiediging van de mensenrechten), <http://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Sprava-o-LP-v-SR-za-rok-2020-.pdf>

Slowaakse advocaten, open oproep en bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021, <https://pravnystat.eu/en/>

Slowaakse orde van advocaten (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Slowaakse orde van advocaten (2021), *Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže*, persbericht van 23 maart 2021 over het bezoek van de voorzitter van de Slowaakse orde van advocaten aan de nieuwe directeur-generaal van de gevangenisbewaking, <https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/list/form/row/596497/ event>

Slowaakse regering (2018), corruptiebestrijdingsbeleid van de Slowaakse Republiek voor 2019–2023, <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=588DFBA123494910A70AF18737B85A81-034BF7E75BABC88FC3A419E44DED1345>

Slowaakse regering (2019), nationaal corruptiebestrijdingsprogramma van de Slowaakse Republiek, <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=F75436C4AF3C4D96AE93D60FD6BCA184-99C291B1BA87B0B9BF1E773CB8DA6BA0>

Slowaakse regering (2020), jaarverslag over de activiteiten van de ombudsdienst, https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf

Slowaakse regering (2021), bijdrage van Slowakije aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Slowaakse regering (2021), *Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky* (herstel- en veerkrachtplan), https://www.planobnovy.sk/files/dokumenty/kompletny-plan_obnovy.pdf

Slowaakse regering, *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky* (regeerakkoord 2020–2024), <https://www.mpsr.sk/programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-na-obdobie-rokov-2020-2024/800-17-800-15434/>

Slowaakse regering, *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021–2024* (regeerakkoord 2021–2024), <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>

Slowaakse regering, wetgevingsplanning van de Slowaakse regering voor 2021, https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-

[2&p_p_col_count=1&_processDetail_WAR_portletset_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&_processDetail_WAR_portletset_file=pl%C3%A1n-2021.pdf&_processDetail_WAR_portletset_action=getFile](#)

Transparency International (2020), *Exporting corruption*.

Transparency International (2021), *Corruption Perceptions Index 2020*.

UNCAC, *Implementation Review — 1st cycle (2010–2015), Country Review Report of Slovak Republic*,

https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2013_07_11_Slovakia_Final_Country_Report.pdf

Bijlage II: bezoek aan Slowakije

De diensten van de Commissie hebben in april 2021 virtueel vergaderd met:

- Hoogerechtshof
- Liga voor de mensenrechten
- Ministerie van Binnenlandse Zaken
- Ministerie van Cultuur
- Ministerie van Justitie
- Ministerie van Volksgezondheid
- Nationaal agentschap voor misdaadbestrijding van de politie
- Nationaal centrum voor de mensenrechten
- Ombudsdienst
- Openbaar Ministerie
- Partnerschap voor een open overheid
- Raad voor de rechtspraak
- Rechter voor een open rechterlijke macht
- Regeringsbureau — Afdeling corruptiepreventie
- Slowaakse omroepraad
- Slowaakse orde van advocaten
- Speciale aanklager
- Transparency International
- Vereniging van rechters
- Via Iuris

* In een aantal horizontale vergaderingen hebben ook ontmoetingen plaatsgevonden tussen de Commissie en de volgende organisaties:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- Civicus
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- European Centre for Press and Media Freedom
- European Civic Forum
- European Federation of Journalists
- European Partnership for Democracy
- European Youth Forum
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- International Commission of Jurists
- International Federation for Human Rights
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- International Press Institute

- Netherlands Helsinki Committee
- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reporters without Borders
- Transparency International EU